Kärt Hellerma

Taevaränd urid

ja teisi jutte

Kärt Hellerma

Taevaränd urid

ja teisi jutte

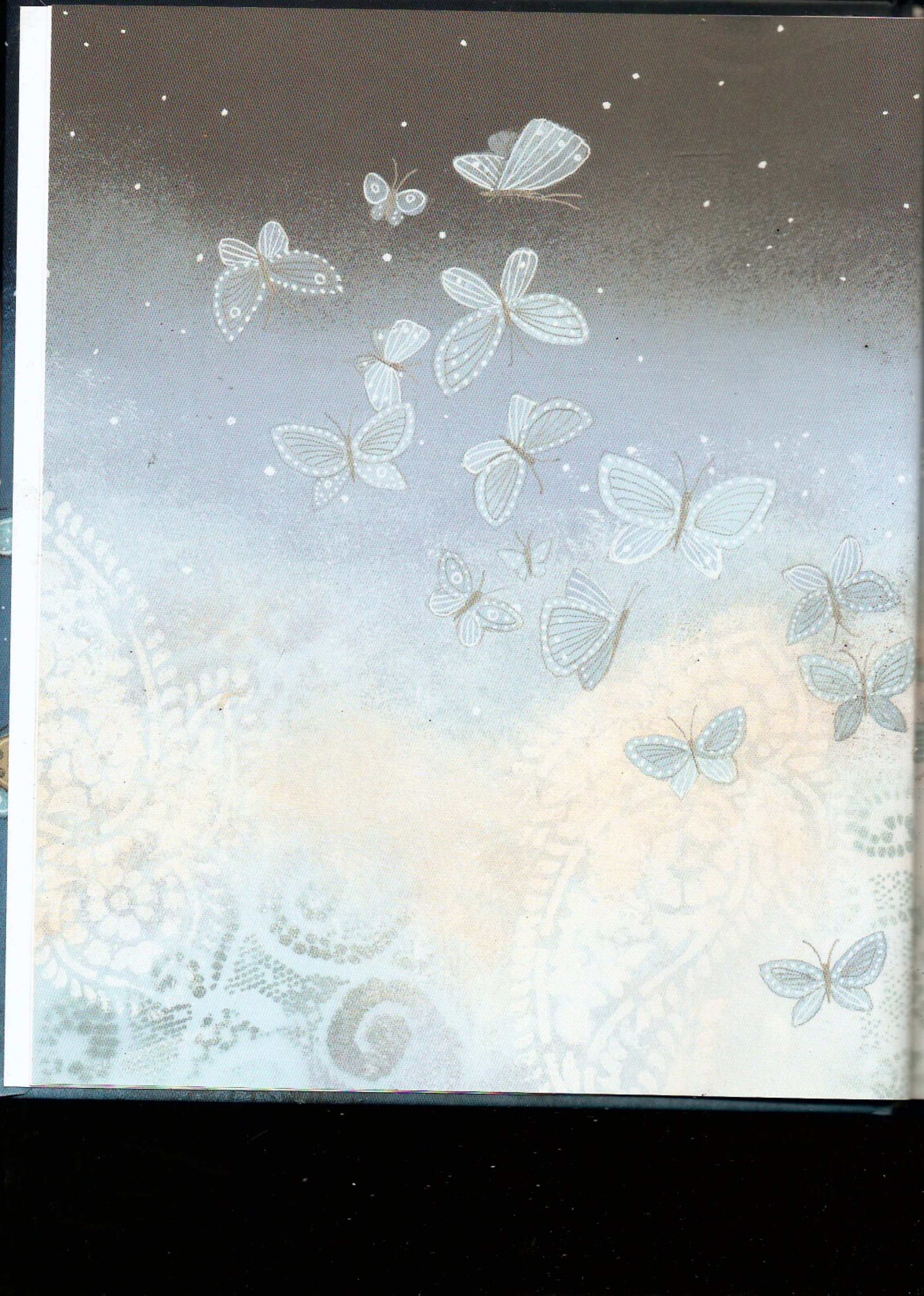

Kärt Hellerma

Taevaränd urid

ja teisi jutte

Pildid joonistas Catherine Zarip

Taevaränd urid ja teisi jutte

Kirjutas Kärt Hellerma
Pildid joonistas ja raamatu kujundas Catherine Zarip
Toimetas Piret Lilleväli

Aitäh Juss Pihole, kelle maali näeb jutu „Maailma saladus“ illustratsioonil

Raamatu väljaandmist toetas Eesti Kultuurkapital

© AS Ajakirjade Kirjastus, 2012
Kõik õigused kaitstud

Trükkis OÜ Print Best Trükikoda

ISBN 978-9949-502-14-1

Tähtsad tähed	6
Surin ja Vurin	8
Tuulepere külaskäik	12
Päev ja Öö	18
Draakon ja päike	22
Päikesevanker	28
Tüdruk ja rästik	33
Maailma saladus	42
Mäed	49
Taevarändurid	57

Tähtsad tähed

Kord läinud Taevatäht ja Kirjatäht vaidlema, kumb on tähtsam.

„Mina olen tähtsam," sõnas Taevatäht, „sest mina olen taevas ja säran."

„Hoopis mina olen tähtsam," vaidles Kirjatäht vastu, „sest mina aitan inimestel maailma mõista."

„Mina jagan neile valgust," väitis Taevatäht.

„Minust koosnevad targad raamatud," ajas Kirjatäht nina püsti.

„Aga minuta ei näeks neid keegi lugeda," õiendas Taevatäht.

„Mina annan sõnadele vormi," uhkeldas Kirjatäht.

„Mina annan taevale kuju," nähvas Taevatäht.

„Minust panevad inimesed sõnu kokku."

„Minul on siit kõrgelt vaadates kõik sõnadetagi selge."

Nii nad aina vaidlesid.

Tuli kutsuda kohtunik, kes õigust mõistaks.

Kohtunikuks valiti ei keegi muu kui Eesti Keel. See tuligi, astus välja otse aabitsast. Eesti Keel elaski aabitsas, igas aabitsa lauses ja loos.

Eesti Keel vaatas tülitsevaid tähti, vangutas pead ja noomis: „Kuulge, sõbrad. Te mõlemad olete vajalikud. Teil mõlemal on oma ülesanne."

Kirjatäht ja Taevatäht kikitasid kõrvu.

„Sinuta, Kirjatäht, poleks olemas kirjakeelt. Sinuta ei saaks lapsed lugema õppida.“

Kirjatäht noogutas innukalt.

„Ja sinuta, Taevatäht, oleks maailm pime ja kole. Inimeste hinged nutaksid, kui sind poleks.“

Taevatäht vilgutas õnnelikult oma kauget silma.

„Te mõlemad väärite austust, sest kirjatähel on suur jõud ja taevatähel niisamuti,“ seletas Eesti Keel.

Kirjatäht ja Taevatäht vaatasid teineteisele rõõmsalt otsa.

„Ja nüüd kuulake, kuidas eesti keeles kõlab sõna TÄHTIS,“ jätkas Eesti Keel.„TÄHTIS seob mõlemat TÄHTE, nii KIRJATÄHTE kui ka TAEVATÄHTE. Mõlemas nimes on sõna TÄHT sees. See tähendab, et te olete mõlemad TÄHTSAD, nii üks kui ka teine.“

Miks me ise selle peale ei tulnud, imestasid KirjaTÄHT ja TaevaTÄHT.

Eesti Keel on üks tore keel, mõtlesid nad.

Sestpeale polnud Kirjatäht ja Taevatäht enam teineteisega vaenujalal.

Neist said hoopis head sõbrad.

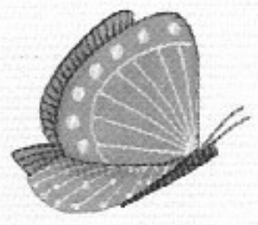

Surin ja Vurin

Kööginurgas seisis suur valge külmkapp. Kapis elasid kaks väikest mehikest. Ühe nimi oli Surin ja teise nimi Vurin. Nemad tegid külmkapi sees külma.

Surin ja Vurin töötasid vaheldumisi – enne üks ja siis teine. Surin tegi ühtlast tasast surinat, Vurin aga natuke kõvemat ja madalama häälega vurinat. Surin ja Vurin pidasid külmkapi sees korda. Nad andsid kappi pandud karpidele, purkidele ja pakenditele korraldusi, kuidas kapis käituma peab. Mõnikord tegid nad üheskoos väikese uinaku. Siis oli külmkapp vait.

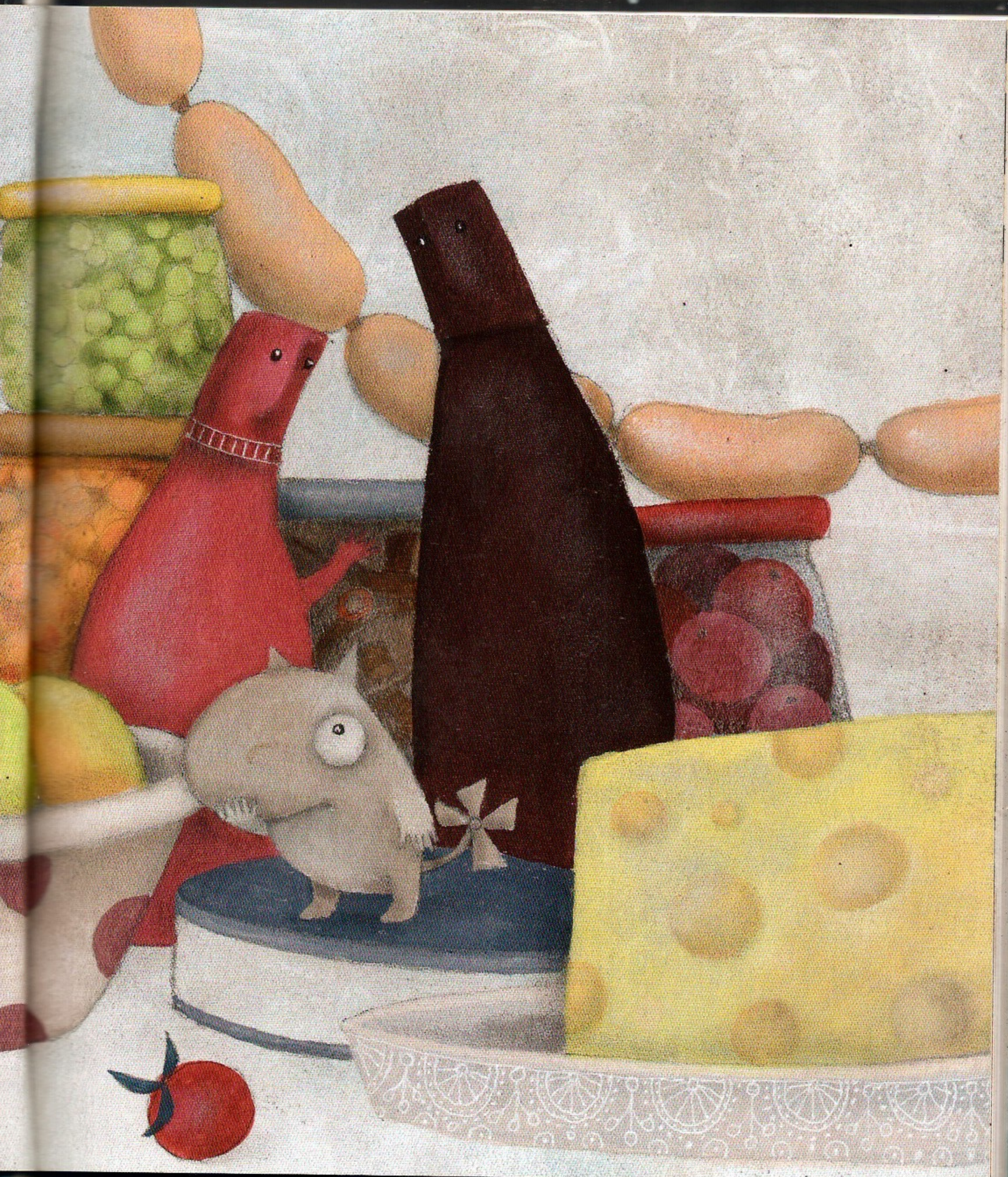

Mõned toidud tahtsid hirmsasti üksteisega suhelda. Mõni jälle tahtis teistest tähtsam olla. Näiteks avatud kalakonserv või kaanetamata hapukapsaämber võis panna terve kapi lehkama. Vuih, ütlesid siis inimesed ja hoidsid nina kinni. Surin ja Vurin aga pidid koledasti pingutama, et haisust jagu saada.

Vahel lasksid inimesed toitudel vanaks minna. Piisas ühest mädanenud kartulist, hallituskorraga kaetud sibulast või hapuks läinud heeringast, kui Surinal ja Vurinal tuli kapis erakorraline olukord välja kuulutada.

Vahel mängisid Surin ja Vurin kapis peitust või kulli. Juhtus, et mänguhoos ajasid nad mahlapaki ümber või kallasid riiuli kogemata kohvikoorega üle. Kuigi ema ja isa arvasid, et süüdi olid kappi kiiganud lapsed, oli hoopis Surin ettevaatamatult komistanud või Vurin mütsaki vastu koorepakki jooksnud.

Enamasti said Surin ja Vurin külmkappi pandud asjadega hästi läbi. Ainult jäätis oli väga tujukas ning kippus käsutama. Justkui oleks tema ainus, kel ei tohtinud lasta ära sulada. Korra oli Surin endale hajameelsust lubanud ja kohe voolasid magusad nired mööda külmkapiseinu nagu valge vaht. Teinekord laskis Vurin ühel eriti ülbel jäätisel meelega ära sulada – näitamaks, kes kapis peremees on.

Peale jäätise ei sallinud Surin ja Vurin ka külmutatud juurvilja. Kõige hullem oli aga liha. Kui liha ära sulas – või, oh hoidku, vanaks läks –, ei haisenud mitte ainult külmkapi sisemus, vaid terve köök.

Surinal ja Vurinal oli kaks suurt vaenlast. Esimese nimi oli Soe.

„Ära hoia külmkapi ust lahti, Soe läheb sisse," hüüdsid vanemad lastele, kes kippusid liiga tihti külmkappi vaatama.

Soe varitses kapiukse taga ja piilus esimesel võimalusel kappi. Ega Soe ise kappi külmetama läinud. Tema, va kavalpea, saatis sinna Veeauru, mis kapis külma käes jääks muutus. Kui jääd vähe oli, lasksid Surin ja Vurin selle peal liugu. Kui jääd liiga palju sai, pidid nad vaatama, et jalgu ära murraks. Kui jääd veel rohkem sai, jäid Surin ja Vurin selle sisse vangi. Siis tuli külmkapp välja lülitada ja jää ära sulatada.

Surina ja Vurina teine vaenlane oli Elektrikatkestus. See mõjus neile nagu unerohi. Mehikesed lebasid siis liikumatult külmkapi kaugeimas nurgas. Nad aina magasid ega ärganud enne, kui Elektrikatkestus minema läks. Lisaks ajas Elektrikatkestus kapi vett täis ning Surin ja Vurin võisid kergesti nohu saada.

Elektrikatkestus tuli ja läks, millal tahtis. Nagu sõda oleks üle käinud, ohkasid inimesed, kui läbiligunenud kraami kapist välja viskasid.

Kord juhtus ta tulema siis, kui inimesi kodus polnud. Kappi kogunenud jää ujutas sulades kõik kohad üle ja veekeeris uhtus sügavas unes oleva Surina ja Vurina kapist välja. Põrandat kuivatama tõtanud pereema märjaks saanud mehikesi ei märganud ja viskas nad kogemata koos veega valamust alla. Muidugi ei hakanud külmkapp siis enam tööle ja inimesed pidid selle prügimäele saatma.

Mis sai Surinast ja Vurinast? Terve pika talve rändasid nad mööda maa-aluseid torusid. Kevadel ühinesid nad väikeseks ojaks, mis voolas suurde jõkke. Nüüd oli nendel teine nimi – Sulin ja Vulin.

Tuulepere külaskäik

Elasid kord Tuuletaat Mühin ja Tuuleeit Vihin. Neil oli kaks last, Tuulepoeg Sahin ja Tuuletütar Suhin. Nende kodu asus kaugel Tuulemaal.

Kui Tuulerahvas magas, oli Tuulemaal vaikne. Kui nad ärkvel olid, möllasid ümberringi tuuled ja tormid.

Ühel päeval hakkas Tuuleperel Tuulemaal igav ja nad otsustasid minna inimestele külla. Tuuleeit Vihin tõusis kõrgele üles ja kihutas seal pilvi ühest taevaservast teise. Tuuletaat Mühin pani metsad mühisema ja kangutas puid juuripidi maast välja. Tuulelapsed nägid vaeva, et emal-isal sabas püsida.

Kaua rändasid nad üle maade ja merede, kuni jõudsid Tuulemaa ja inimeste maa piirile. Seal sillerdas päikese käes väike metsajärv. Järvekaldal seisvas majakeses peatusid suvitajad – ema-isa ja kaks last, poiss ja tüdruk.

„Nii ilus ilm," rõõmustas ema, kui hommikul toast välja tuli. „Väiksematki tuuleõhku pole," tähendas isa ja läks järvekaldale pilliroogu niitma. Soe päike paistis, putukad sumisesid ja lapsed mängisid õue peal palli. Siis jõudis Tuulepere kohale.

Tuuleeit pani tervituseks järvevee lainetama, nii et vesi kõrgele vastu kaldaid loksus. Tuuletaat puhus külili järvesilla äärde jäetud paadi

ja vajutas pikali pilliroo. Tuulelapsed sahisesid ja suhisesid õue peal kasvavate mändide latvades. Käbid kolksatasid vastu majakatust, aknaklaasid värisesid suurte tuuleiilide käes.

„Näe, kui suur tuul! Kust see küll tuli? Keset selget päeva?“ imestasid inimesed ja tõttasid uksi-aknaid sulgema. Lapsed käsutati tuppa, tormi eest ära. Peagi istus pere üheskoos köögilaua taga, kuulas tuule undamist ja vaatas, kuidas järveäärsed puud suure tuule käes paindusid

Solvunult pöördus Tuulepere Tuulemaale tagasi. Enne veel kangutas Tuuletaat ühe katuseräästa lahti ja Tuuleeit langetas vana vahtrapuu. Suhin ja Sahin aga puistasid üle ukse piilunud lastele leheprahti suhu ja silma.

Kaua murdis Tuulepere pead selle üle, mis neil inimeste juures valesti läks.

„Miks nad meile tere ei öelnud?“ pahandas Mühin.

„Miks nad meie eest tuppa jooksid?“ õiendas Vihin.

„Miks nad meile süüa-juua ei pakkunud?“ kurvastasid Suhin ja Sahin.

Siis said nad aru, miks inimesed neist välja ei teinud. Inimestega suhtlemiseks oli vaja nende moodi olla. Neile külla minnes tuli võtta inimese kuju. Muidu inimesed neid lihtsalt ei näe. Ka ei tohtinud külla minnes niimoodi käituda, et see inimesed ära hirmutab. Nemad olid ju Tuuled – ja inimesed olid inimesed.

End matkajatena tutvustades läksid Tuuled uuesti järve äärde. Nad koputasid viisakalt majauksele ja palusid pererahvalt luba nende juures natuke jalgu puhata.

Nüüd kutsusid inimesed oma külalised lahkelt sisse. Ema-isa kostitasid Tuuleperet hea-paremaga ja rääkisid Tuuletaadile-Tuuleeidele lähedal asuvatest marja- ja seenekohtadest. Lapsed sõbrunesid omavahel samuti. Tüdruk näitas Suhinale linnast kaasa toodud Barbie-nukku ja poiss õpetas Sahinat kasutama oma uut mobiili.

Suhin ja Sahin noogutasid viisakalt. Inimeste mänguasjadest nad suuremat ei hoolinud. Pigem oleksid nad õues mõned trallitavad lennutiirud teinud või puuõõntes munast koorunud linnupoegade õrnu sulgi sasinud.

Söönud-joonud, tegi pereisa Tuuletaadile ettepaneku kätt suruda. „Vaatame, kumb on tugevam," lausus ta. „Miks mitte," nõustus Tuuletaat. Mehed panid käsivarred kokku.

Kohe valdas peremeest iseäralik nõrkus. Ta ei saanud aru, miks tema käsi jõuetult lauale kukkus. „Proovime veel!" nõudis ta, tahtmata külalisele alla anda. Jälle käis Tuuletaadi ramm tema omast kerge vaevaga üle.

Seejärel kutsus peremees Tuuletaadi õue suurt kivi tõstma. Uhkusega nihutas ta raske kivi paigast. Kui Tuuletaat kivimüraka ühe liigutusega pea kohale tõstis, ajas peremees silmad suureks.

„Kuidas sa saad nii tugev olla?" nõudis ta.

„Tegin kivile tuule alla," naeris Tuuletaat vastuseks.

Samal ajal näitas perenaine Tuuleeidele maja ees olevat ilusat lillepeenart. „Pean seda veel natuke rohima," vabandas ta. Äkitselt vihises tema kõrvust mööda tugev tuuleiil. Kohe kadus peenrast vähimgi umbrohulible. Tühi koht haigutas ka seal, kus enne kõigutas pead

üksik roosiõis. Perenaine lõi musta mulda nähes kahte kätt kokku, aga Tuuleeit naeratas kavalalt.

Hetke pärast tormasid lapsed majauksest välja. „Meie asjad lendavad lae all ringi! Nagu tuul puhuks," kaebasid nad. Eks Suhin ja Sahin olid toas paraja segaduse korraldanud.

„Te nagu polekski inimesed," imestas pereema, külaliste võimetest rabatuna.

„Ei olegi. Me oleme hoopis Tuuled," kostis Tuuletaat.

„Teie perekonnanimi on Tuul, jah?" päris pereisa lootusrikkalt.

„Ei, me olemegi Tuuled. Päriselt," seletas Tuuleeit.

„See ei ole võimalik," ajasid isa-ema silmad suureks.

„On küll. Tahate näha?" hõiskasid Suhin ja Sahin.

„Jaa!" vastasid lapsed kooris.

Vastuseks tõusis majaukse eest õhku liivakeeris. Ühes sellega haihtus ka Tuulepere – nagu poleks neid olnudki. Vaid õrn tuuleiil pühkis veel üle poisi näo. Ta oli Suhinale meeldima hakanud.

Pererahvas vaatas õue peal otsivalt ringi, mõistmata, kuhu külalised kadusid. Poiss ja tüdruk käisid mitu tiiru ümber maja: „On alles kelmid," raputas isa uskumatult pead.

Sestpeale tuleb Tuulepere tihti Tuulemaalt inimestele külla. Tuuletaat teeb merel tormi ja paisutab paatide purjesid. Tuuleeit vihistab maanteedel kihutajatel kõrvus. Suhin silitab lapsevankris magavate laste põski. Sahin sahistab puulehtedes, tasa-tasa.

Võib-olla võtab Tuulepere ükskord jälle inimese kuju – kui tuju tuleb. Aga võib-olla ka mitte.

Päev ja Öö

Päev ja Öö on Maa kõige vanemad elanikud. Nad on Maa peal elanud juba väga kaua, ammu enne inimesi. Mõlemad sündisid siis, kui Maa hakkas pöörlema ümber Päikese.

Päev ja Öö on suured sõbrad. Nad on nagu kaksikud, kes teevad kõike koos. Päev ei lähe kuhugi, ilma et Öö kaasa tuleks. Ja Öö ei astu sammugi, ilma et Päev tema kannul ei käiks.

Päev toob Maa peale valgust, aga Öö külvab pimedust. Päeval on seljas säravvalge särk. Öö lehvib ringi sügavmustas seelikus.

Mõnikord tuleb Päeval jonnituju ja ta poeb peitu. Siis peab Päike teda otsima minema ja taeva natukeseks tühjaks jätma. Päikesevarjutus, ütlevad selle kohta inimesed.

Vahel hakkab Öö omakorda jonnima ja kaob ära. Siis täidab Päike Öö aset – loojub hilja ja tõuseb vara. Kui ilus, õhkavad inimesed, kes on päikesetõusuni üleval.

Päev ja Öö on harva ühesuurused. Kord kasvab Päev väga suureks, siis jälle paisub Öö nagu tume õhupall.

Mida rohkem sügise poole, seda väiksemaks muutub Päev. Siis on väljas ka päéva ajal pime ja inimesed on kogu aeg unised.

Kevadel hakkab Päev kasvama ja Öö lühenema. Siis on öösel valge ja keegi ei taha magama minna.

Nii Päeval kui ka Ööl on kõhu peal väike luuk. See jääb riiete alla ega paista välja.

Talviseks pööripäevaks kasvab Öö hiiglasuureks ja Päev muutub väga pisikeseks. Siis tõstab pilvedesse kõrguv Öö Päeva oma peopesale. Talle meeldib, kui Päev tema lähedal on ja temaga räägib.

„Oi, kui suur suu sul on!“ imestab Päev, seistes peopesas, mis on pirakas nagu maakaart.

„Las ma vaatan sulle kurku!“ lunib ta Ööd.

Öö tõstabki Päeva oma suu juurde. Korraga käib kõva lõmps ja Päev kukub Öö kurgust alla. Öö on Päeva kogemata alla neelanud!

Päeval on Öö kõhus hea ja soe olla. Ta pikutab natuke, kerib ennast siis rõngasse ja teeb ühe mõnusa uinaku.

Ööl aga hakkab üksinda igav. „Tule välja!“ hüüab ta Päevale ja koputab nõudlikult oma kõhu peale.

Päev mõmiseb segamise peale pahaselt, enne kui pehmest pesast välja ronib. Siis teeb ta Öö kõhu peal oleva luugi seestpoolt lahti ja hüppab välja.

„Eh, magasin nii kaua,“ imestab Päev. Ta ringutab magusalt, teeb mõned käteringid ja kihutab seejärel valgust maa peale tagasi tooma.

Päev hakkab hoogsalt tööle: tassib aovalguse metsa ja mere kohale, värvib linnades tornid ja katused heleda koidupunaga, pühib une lastel silmist. Need hüppavad voodist ja jooksevad kilgates mänguväljakule. Inimesed löövad selja sirgeks ja ümisevad lauluviise, rõõmustades kõrgele tõusnud päikese üle.

Iga päevaga viskab Päev pikkust juurde. Öö aga aina kahaneb. Kevade poole on väljas ka öösel valge. Toomingaõied lõhnavad, ööbikud laksutavad. Mets uhkeldab uue rohelise kuuega.

Suvisel pööripäeval võtab suur Päev nääpsukese Öö oma suurde kämblasse. Ta tahab Ööle näidata, kui vahva on Maad nii kõrgelt vaadata. Uniseks jäänud Ööd see eriti ei huvita.

„Las ma kiikan sinu kurku," nõuab ta Päevalt. Niipea kui pea pilvisse kasvatanud Päev suu lahti teeb, hüppab Öö talle kärmesti kurku. Päev neelatab üllatunult ja juba pikutabki Öö Päeva kõhus. Samal ajal tantsivad inimesed jaanilõkke ümber ja vaatavad, kuidas tuli sädemeid kõrgusesse pillub.

Ei lähe palju aega, kui üksinda jäänud Päeval väljas igav hakkab ja ta nõudlikult oma kõhule koputab.

„Vaevalt sain silma looja lasta," nuriseb Öö, kes Päeva soojas kõhus meeleldi edasi uneleks. Päev ei jäta enne prõmmimist, kuni Öö teeb Päeva sees oleva luugi lahti ja kargab välja.

Pärast seda hakkab Öö tasapisi kasvama, kuni saab poole aastaga nii suureks, et neelab omakorda Päeva alla.

Inimesed ütlevad siis, et üks aastaring on jälle täis saanud.

Draakon ja päike

Elas kord väike draakon, kes armastas süüa tänavalampe. Niipea kui õhtul tänavatuled süüdati, pistis draakon mõne neist pintslisse. Ega talle palju vaja olnud – üks või kaks tänavalampi igal õhtul. Siis sai tal kõht täis.

Lambid pidid tingimata põlema, sest külmalt ja pimedalt need ei kõlvanud. Soe toit on ka draakonite kõhule parem kui külm.

Õigupoolest ei meeldinudki draakonile mitte niivõrd lambid kui valgus nende sees. Valgus andis jõudu ja tegi rõõmsaks. Valguse mõnus maitse pani draakoni lausa tantsima!

Kes siis draakonit hoolega vaatas, märkas, et tema kõht heitis ümbruskonnale tuhmi valgust. Tulevalgus soojendas draakonit seestpoolt. Aga see oli varastatud valgus. See ei püsinud kaua. Varsti oli draakoni kõht jälle tühi ja pime. Siis tuli uut kõhutäit noolima minna.

Eriti meeldisid draakonile lambid, mis ääristasid pargiteid ja valgustatud metsaradu. Suurte teede ääres oli küll lampe rohkem, aga seal sõitsid kogu aeg autod. Autode müra segas draakonit rahulikult einestamast. Talle meeldis lampe krõbistada kiirustamata ja sööma-aega nautides.

Väike draakon oli osav. Ta oskas ennast nähtamatuks teha ja nii ei saanud möödakäijad arugi, miks lambid esiti vilkuma hakkasid ja siis hoopis ära kustusid. Draakon aga patsutas kõhtu ja heitis puhkama,

soe valgus mõnusalt mööda kõhu sisemust hoovamas.

Inimesed lõid kaht kätt kokku, kui avastasid, et pargituled jälle ei põle. „Miks keegi lõhkujaid ometi kätte ei saa?“ imestasid nad. „Nii palju kulub linnavalitsustel raha,“ ohkasid ametnikud. „Äkki keegi sööb neid?“ küsis väike poiss emalt, kui nad sügisõhtuti läbi pargi tulid. Aga emagi arvas, et lambid on rikkis või on huligaanid need ära lõhkunud. Et keegi elas nõnda oma paha tuju välja. Või lõhkus niisama, et saaks nalja.

Inimestel ei jäänud muud üle, kui välja kutsuda parandajameeste auto. Kollase tõstuki abil korviga üles tõusnud töömees vahetas kustunud lambi uue vastu välja, nii et see järgmisel õhtul jälle valgust heitis.

Kui kevad lähenes ja valget aega rohkem oli, põlesid tänavalambid üha vähem. Mõnel pool ei süüdatud neid üldse. Inimesed hoidsid elektrit kokku. Draakon aga kasvas ja tema isu koos temaga. Nii juhtuski, et suve hakul, kui kõik õitses ja haljendas, jäi draakon nälga.

Ta jälgis pahameelt tundes päikest, kes üha kõrgemalt käis. Päike oli kõiges süüdi, leidis draakon. Tema röövis draakonilt toidulaua. Kuidas päikest selle eest karistada, murdis draakon pead.

Siis hakkas draakoni peas idanema üks mõte. Ta leidis, et talle kulub üle pika aja ära üks korralik kõhutäis. Mis muud, kui tuleb päike nahka pista.

Teel oli vaid üksainus takistus. Päike liikus üleval taevas, aga draakoni tiivad polnud mõeldud suurte kõrguste jaoks. Draakon ei jätnud jonni ja hakkas lendamist harjutama. Iga korraga tõusis ta üha kõrgemale.

Kui ta oli ühel öösel suure maantee ääres ära söönud mitu heledat tänavalampi, tundis ta end kõikvõimsana. Järgmisel hommikul lähen ja söön päikese ära, otsustas ta.

„See saab alles mõnus amps olema," rõõmustas draakon ja ronis juba õhtul ühe mäe otsa, et hommikul oleks kergem päikest alla neelata. Ta kavatses teha seda siis, kui päike veel väga kõrgele pole jõudnud tõusta ja on veel hommikuselt liiga unine, et draakonile vastu hakata.

Kui draakon järgmisel hommikul nägi päikest mäenuki tagant tõusvat, soputas ta tiibu nagu noor kukk ja tõusis õhku. Suure kiirusega sööstis ta päikese poole.

Aga päike oli palju kaugemal, kui talle tundus. Draakon muudkui lendas, aga päike näis eest ära nihkuvat. Palju väikseid tähti siras taevas, aga need olid veel kaugemal kui päike.

"Kas keegi ütles talle, et ma tahan teda nahka panna?" imestas draakon endamisi.

Pikapeale tundis draakon, et hakkab väsima. Päikesele lähenedes hakkas tal üha palavam. Ta ajas keele suust välja nagu koer ja lõõtsutas, et ennast jahutada. See ei aidanud. Päikese poolt tulevad kuumad kiired lausa nõelasid teda.

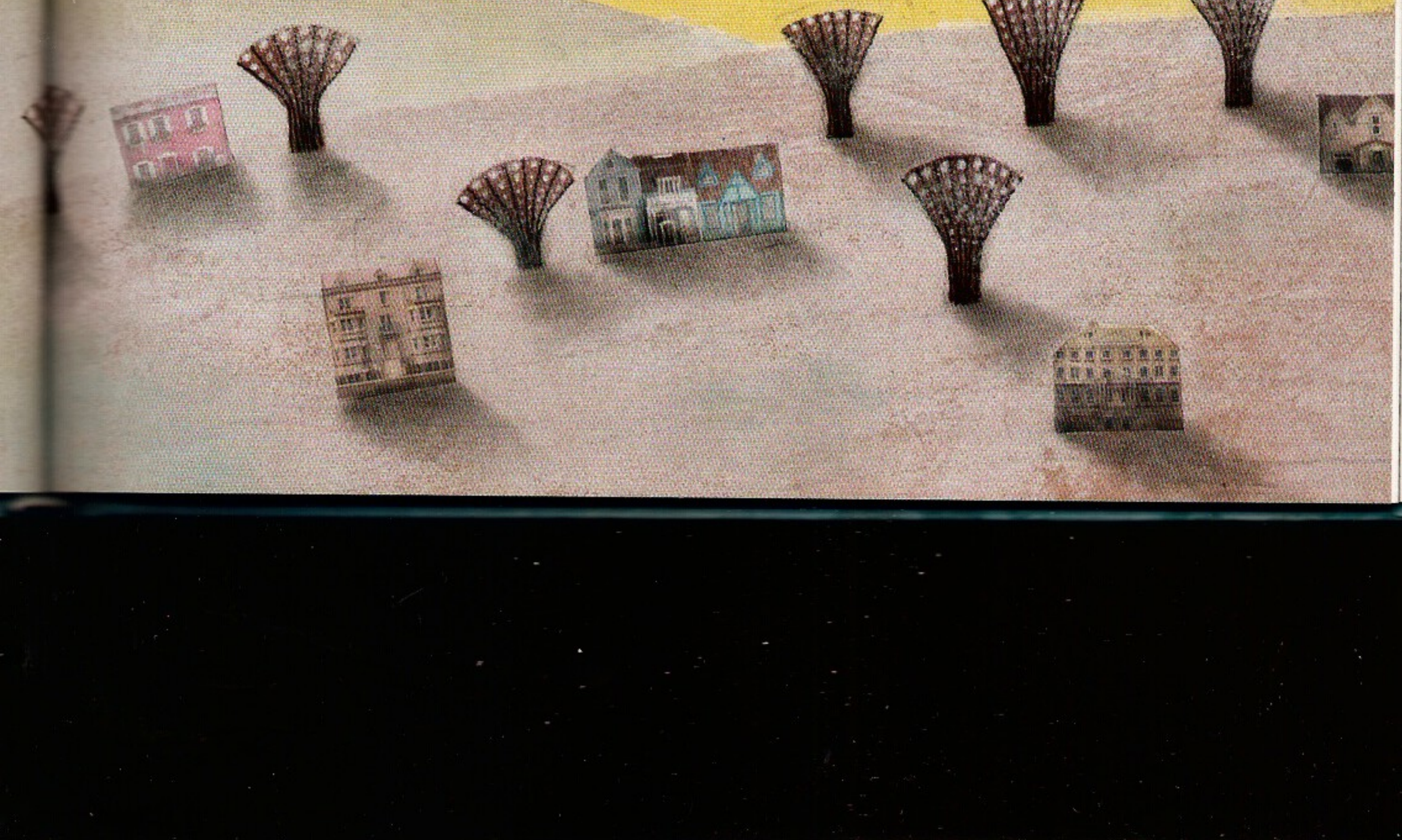

Päike muutus tema silme ees üha suuremaks. Draakoni silmad jooksid vett ja ere valgus pimestas. Nüüd oleks tal päikeseprille vaja läinud. Aga ta ei jätnud jonni.

„Mis sa siit soovid?“ kuulis draakon äkki kõmisevat häält, mis tuli päikese poolt.

„Eee-eee... Tulin päikesele külla,“ ähkis draakon.

„Külla?“ imestas päike.„Ma ei mäleta, et oleksin sind kutsunud.“

„Ma söön su ära,“ hüüdis draakon ja sööstis kuumust trotsides üha edasi.

„Ma pole söödav,“ kõmistas päike ja saatis draakoni poole ühe eriti kõrvetava kiire.

„Ma neelan su alla nagu tänavalambi,“ kuulutas kangekaelne draakon ja ajas suu nii pärani, kui suutis.

„Ma ei ole tänavalamp. Minu valgus on palju kordi võimsam!“ hoiatas päike.

„Ma... kkk-hhh ....öön ...uu ...ääaaa,“ kangutas draakon veel sõnu suust. Siis sööstis ta otse päikesesse.

Särts! Draakoni silme ees käis hele sähvatus. Tal oli tunne, nagu oleks terve tema keha põlema süttinud. Kusagilt imbus ninna kärsahaisu.

„Ükski külaline pole minu uksest veel sisse saanud,“ kõmistas päike.„Keegi ei kannata mu valgust välja.“

„Ai-aiii...“ röögatas draakon ja tundis, kuidas ta hakkab hirmsa kiirusega maa poole tagasi liikuma.

Ai, kui valus tal oli! Kõik kohad valutasid ja kipitasid. Poolpõlenud tiivad suutsid teda veel vaevu kanda. Suu hõõgus ja hingeõhust paiskus eredaid valguspilvi. Kurgus põletas. Käkaskaela ja kukerpallitades kihutas draakon mööda maailmaruumi.

„Väike rumal draakon, mine koju tagasi," kuulis draakon kõrvus päikese häält.

„Suur tükk ajab suu lõhki..." parastas teda kuu, kelle kahvatust palgest draakon enne maa peale tagasi jõudmist mööda ukerdas.

Kaua pidi draakon hirmsasti ärapõlenud keelt ja suud ravima. Ja lendamisest võis ta nüüd ainult unistada, sest tema tiivad olid üleni ära kõrbenud.

Ka tänavalampe ei saanud ta enam süüa. Valgus põletas ja ärritas tema kõhtu. Ta võis krõbistada üksnes katkisi ja kustunud lampe. Neidsamu, millega lasid hea maitsta vanad draakonid, kelle suu enam heledat ja kuumavat valgust ei kannatanud.

Nüüd hiilib draakon mööda prügimägesid, et krõmpsutada lampe, mis inimesed on ära visanud. Lisaks jagab ta draakonipoegadele eluks õpetusi. Aga kui mõnele väikesele draakonile tuleb pähe mõte tiivad laiali ajada ja päikest alla neelama minna, on vana draakoni suu lukus. Ta teab, et on asju, mille puhul ükski nõu ei maksa. Need peab igaüks ise järele proovima.

Selline oli lugu väikesest draakonist. Aga mis sai päikesest? Tema on tänini taevas ja sirab seal heledalt.

Päikesevanker

I

Kui Piia väike oli, viisid vanemad teda naabermajja hoida. Ema-isa pidid tööl käima, aga Piia jaoks ei jätkunud lasteaias kohta.

Naabermajas elasid kaks naist, ema koos tütrega. Ema Leida oli muldvana ja tütar Ella ratastoolis invaliid. Naabri-Ella – nii teda kutsuti –, oli põdenud lastehalvatust ja selle tagajärjel liikumisvõimetuks jäänud. Kõhetu ja küürus Leida tervis polnud samuti kiita.

Leida ja Ella juures oli pime ja kitsas. Nurki ummistasid vanade ajalehtede ja riideräbalate hunnikud. Põrandad tahtsid pesemist, toad tuulutamist. Suurpuhastust polnud seal ammu tehtud. Polnud ju ka ime, kui üks naistest oli vana ja teine ei saanud hästi liikuda.

Nende väikest, lagunema kippuvat elamist ümbritses suur, natuke räämas aed. Lillepeenrad olid rohtu kasvanud ja kaugemal aia ääres vohas võsa.

„Ma ei taha sinna minna. Mulle ei meeldi seal," mossitas Piia.

„Ainult mõned tunnid," keelitas ema.„Sa ei saa ju üksi koju jääda."

Leidal ja Ellal oli koer Jassi, poolpime ja sõbralik. Jassi liputas innukalt saba, kui Piiat nägi. Ta ootas, et tüdruk talle pai teeks. Ainult koera pärast soostus Piia naabrite juurde jääma.

„Ma tulen nii ruttu sulle järele, kui saan," lubas ema.

Ema pani Piiale kodust toidu kaasa ja pani tüdrukule südamele, et ta teiste toitu ei puudutaks.

„Neil on kõike vähe. Nad on vaesed," ütles ta.

„Kas meie oleme ka vaesed?" küsis Piia.

„Meil on vähemasti käed-jalad otsas. Meie saame hakkama," seletas ema.

Naabri-Ella sõitis ratastoolis mööda tuba. Tema käed liikusid nagu suured konksud. Osavalt suutis ta uksed lahti teha ja tõsta kohvikannu, nii et kohv lauale ei loksunud. Ella jalad olid koguka keha kohta veidralt peenikesed ja rippusid tuimalt ratastooli jalusel.

Leida oskas häid pannkooke teha ja pakkus Piiale ka. Piia ütles, et tal on kõht täis, aga ikka proovis. Koogid olid imemaitsvad. Piia sõi neid terve taldrikutäie.

Pärast istusid nad kolmekesi laua ääres ja mängisid trilmat või ümbermaailmareisi. See oli vahva.

Naabri-Ella oli uudishimulik ja reibas. Ta luges palju. Vahel luges ta Piialegi raamatust lugusid ette. Üks lugu kõneles Phaetonist, päikesejumal Heliose pojast. Päikesepoeg võttis isa tagant päikesevankri ja sõitis sellega üle taeva. Aga ta ei osanud vankrit hästi juhtida ja sattus sõitma liiga madalale, nii et maailmas läks väga palavaks. Rohi kõrbes, põuakuumus hävitas taimed ja hulk inimesi hukkus. Jumal Zeus karistas Phaetonit sellega, et laskis ta välgunoolega taevast alla. Phaeton kukkus koos vankriga maa peale ja sai surma.

See lugu jäi Piiale meelde. Ta mõtles selle üle pärast koduski. Mis saaks, kui päike päriselt taevast alla kukuks? Küllap läheks ümberringi pimedaks ja külmaks. Prr, väristas tüdruk õlgu.

Naabri-Ella muudkui üllatas tüdrukut oma teadmistega. Ikka oli tal varuks lõbusaid ütlemisi. Ema Leida aga ei rääkinud palju. Ta toimetas vaikselt ringi või istus väikeses kulunud tugitoolis ja tegi näputööd. Mõlemad kohtlesid Piiat hästi ja soovisid, et tüdruk end nende juures koduselt tunneks.

Märkamatult hakkas Piia ootama päevi, mil ta võis naabermaja vanast, katkise lingiga uksest sisse astuda. Sellest, et tapeet naabri-Ella voodi kohal oli kulunud ning majanurkades leidus ämblikuvõrke, ta enam ei hoolinudki.

Vahel tundis Piia kodus naabri-Ella nakatavast naerust puudust. Piia vanemad naersid vähe, aga muretsesid palju. Vahel särises õhk nende kodus muretsemise pingest. Naabri-Ella ja tema ema juures sellist pinget polnud.

II

Kui Piia ühel pühapäeval koduõues mängis ja pilvi vaatas, nägi ta taevas üht tuttavat kogu.

Tulija lähenes kaugemalt taevakupli alt – pisike punkt, mis kiiresti suuremaks kasvas. Nagu päikesevanker veeres see üle taevalae, läbi sinise õhu.

Üleni helendav, nagu valge udu sees kogu vuras pilvede vahel. Teda ümbritses särav valgusepärg, pildudes kord kullakaid, kord hõbejaid helke.

See on ju naabri-Ella, kes seal ratastoolis sõidab, imestas Piia. Kas Ellast oli saanud pilveratsanik, kes sõidab päikesevankriga? Kuidas ta taevasse sai?

Uljalt juhtis Ella taevas oma ratastooli. Tema tavaliselt krunni pandud tumedad juuksed lehvisid lahtiselt ümber pea. Kas ta mitte tüdrukule tervituseks ei viibanud?

Piia tahtis tuppa joosta, kutsuda ema ka taevas sõitvat naabri-Ellat vaatama, aga vanker oli juba teisele taevapoolele jõudnud ja muutus erksinises õhus üha pisemaks. Lõpuks jäi temast järele vaid nõeljas punkt, vaevumärgatav täpp, mis silmapiiri kohal hajus. Vaid mõned pilved, nagu vahused kobrutised, ujusid tasakesi taevalaotuses.

Veel tükk aega tunnistas tüdruk taevast, aga naabri-Ellast polnud seal enam jälgegi.

Pilvede vahelt piilus Piiat päikese tuline kera. Päike astus seal endiselt oma rada – tõusis hommikul ja loojus õhtul. Naabri-Ella oli päikesevankrit juhtinud, nii et päike jäi taevasse alles, mõtles Piia tänulikult.

Kui tüdruk tuppa läks, nägi ta kohe ema tõsist nägu.

„Tead, naabri-Ellat pole enam."

„Mis juhtus? Kus ta siis on?"

„Ta suri täna..."

„Ei, ta ei surnud!" hüüdis Piia.„Ta on nüüd pilveratsanik! Ta sõidab päikesevankriga..." Tüdruk vakatas.

Ema vaatas teda, imelik nägu peas. Ah, ta poleks pidanud emale rääkima.

„Oh, tütreke, on sul aga fantaasia!“ ohkas ka isa, kui õhtul koju tuli ja ema talle midagi sosistas.

Naabri-Ella oli surnud südamerabandusse. Äkitselt, poole raamatulugemise pealt.

Isa ja ema olid terve õhtu sünge moega ja vaikisid.

Ka Piia vaikis, kuigi oleks tahtnud rääkida – päikesest, pilvedest, taevast. Pilveratsanikust, päikesevankrist, naabri-Ellast.

„Ma ju nägin teda,“ mõtles Piia, kui õhtul magama läks. „Ta sõitis üle taeva ja tal oli nii õnnelik nägu peas.“

Tüdruk naeratas endamisi ja uinus, süda kerge.

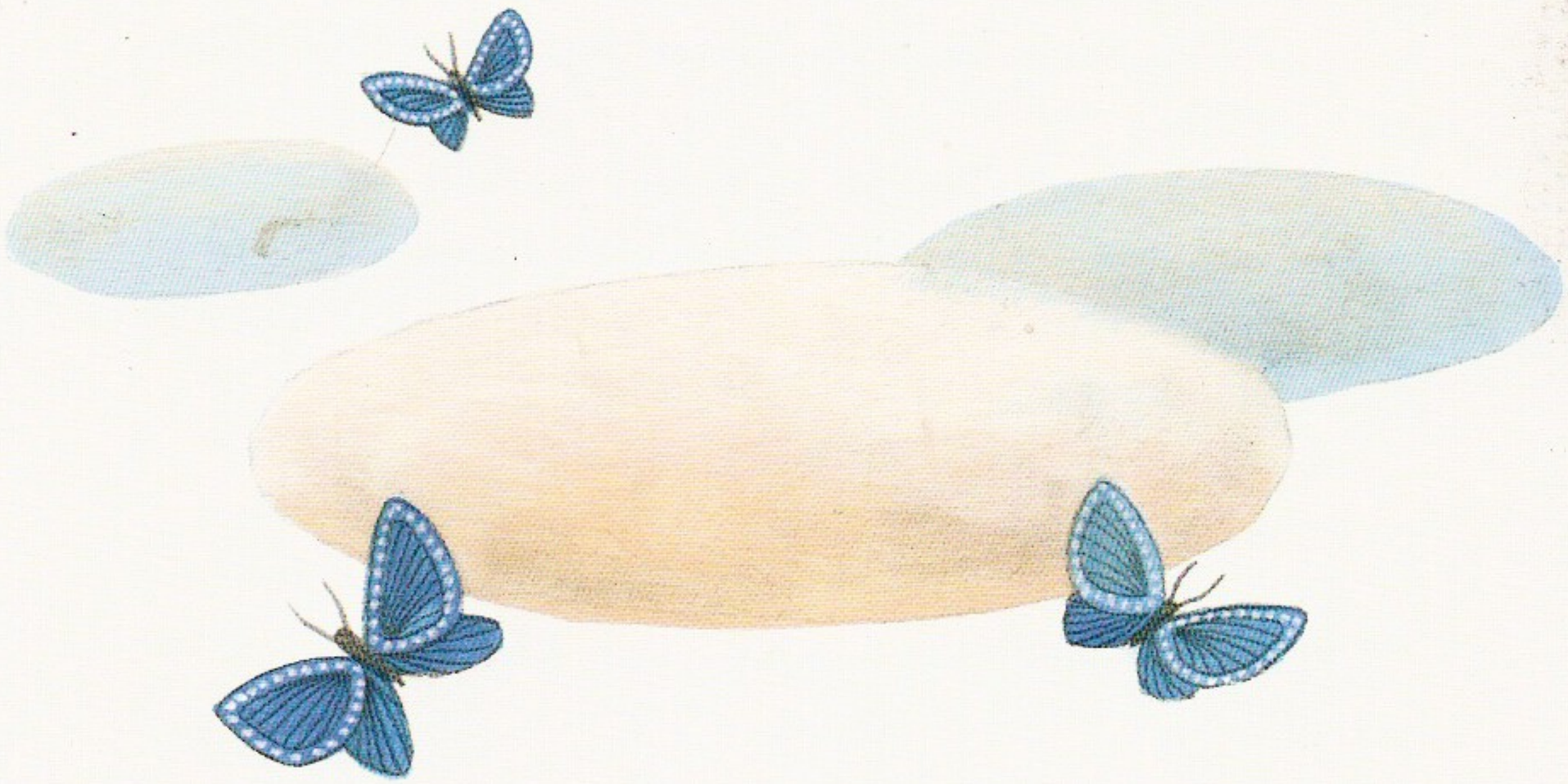

Tüdruk ja rästik

I

On kesksuvi. Päike lõõskab, vaid üksikud pilved hõljuvad sinises taevas. Ümberringi laiuvad põllud. Taamal kerkib metsamüür. Ühtki hingelist pole näha. Vaid kusagil kaugel põriseb traktor nagu unine põrnikas. Pärast ühte kõvemat törtsu vaikib temagi.

Tee vonkleb läbi põldude. Otse asfaldi veeres kasvavad ilusad põllulilled. Üksteise võidu sirutavad nad end päikese poole. Kellukad, karikakrad, rukkililled, tõrvalilled, tulikad. Jumikad, nurmnelgid, kurerehad, käokannused, kesalilled. Lilli on palju – värvilisi, erikujulisi, pikki ja lühikesi. Tupsudega ja ilma. Mesilased sumisevad õites. Vaid moonid on juba ära õitsenud.

Tüdruk on emaga maal. Nad alles jõudsid. Tulid hommikuse bussi pealt. Nad on üle pika aja maakodus. Maja on külm ja rõske. Pärast seda, kui ema kõik aknad lahti teeb, jõuab õuesoojus vähehaaval tuppa.

Ema sätib majakest korda, koristab, peseb, pühib tolmu. Tüdruk on samuti õhinas. Ta nii ootas seda maaletulekut.

„Mine korja natuke lilli," ütleb ema tüdrukule. „Paneme vaasi. Lilled teevad toa ilusaks." Ta annab tüdrukule kaasa väikesed käärid – et hea lõigata.

„Aga ole ettevaatlik, seal võib usse olla," hoiatab ema. „Ja hoia tee äärde, et sa auto alla ei jääks."

Küll ta juba oskab ette vaadata, mõtleb tüdruk. Küll ta juba teab, mis teha. Ema õpetussõnu on ta liiga palju kuulnud. Ta on juba suur.

Tüdruk jalutab mööda teeäärt. Lilled naeratavad tüdrukule, uhkeldavad oma õitega, mõni piilub häbelikult.

On endistviisi vaikne. Ühtki autot pole näha. Neid liigub siin vähe. See on ääremaa, suurtest teedest kaugel.

Kepseldes jõuab ta põllu veerele ja rõõmustab lilli nähes. Kui ilusa kimbu ta siit saab.

Siis hakkab tal lilledest kahju. Tal pole südant neid lõigata.

Ja lilled – nendega oleks kui midagi juhtunud. Nad oleksid justkui

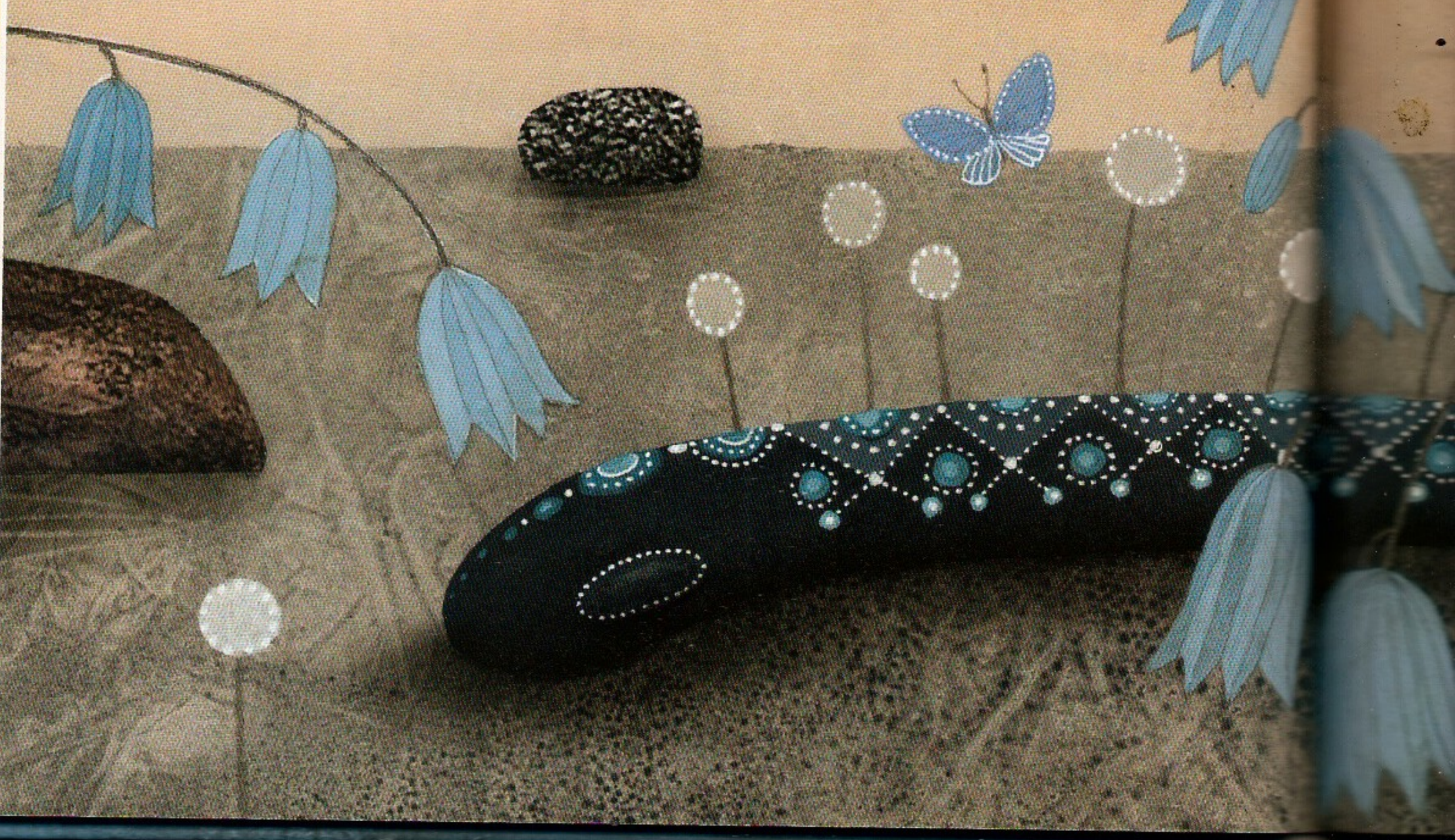

tardunud. Ega nad ometi tüdrukut karda? Ei, ta ei saa neid lõigata. Miski takistab tal kääre taskust välja võtmast. Lilled on väljal palju ilusamad kui vaasis, mõtleb ta.

Tüdruk jalutab nende seas, puutub ettevaatlikult mõnda õiekrooni, silitab lehti, aga ei lõika ühtki õit. Ta lihtsalt vaatab neid vaikselt.

II

Tüdruk kõnnib mööda teeserva edasi. Siis märkab ta otse enda ees suurt musta ussi. Tüdruk ehmatab ja põrkab tagasi. Aga uss ei liiguta. Ta on surnud. Tema kangestunud keha ümber sagivad sipelgad.

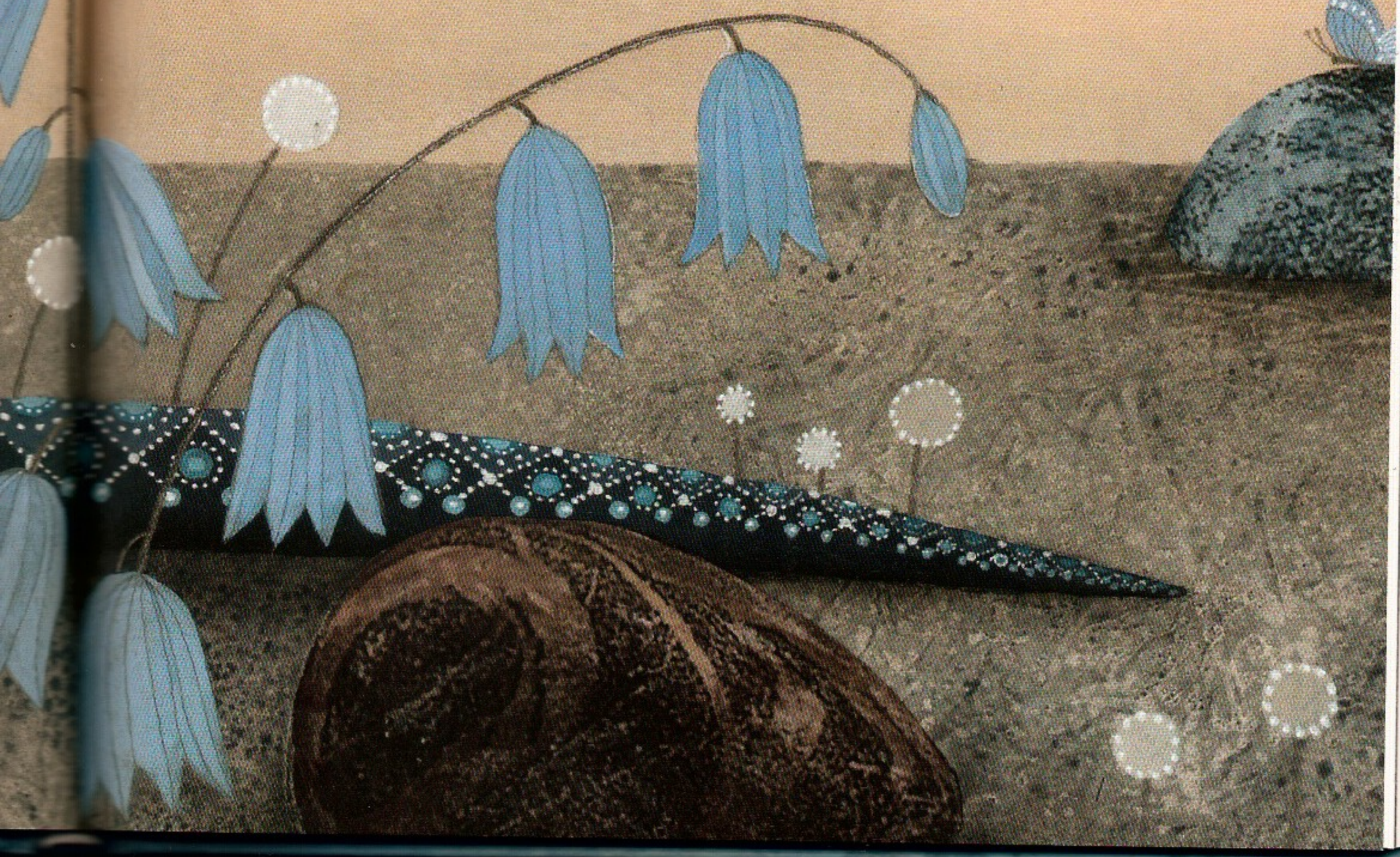

Mis ussiga juhtus? Jäi ta auto alla? Keegi lõi ta maha? Ühtki vigastust roomajal ei paista. Aga ta on surnud mis surnud.

Tüdruk vaatab ussi kaua, kükitab ta juures, kurvastab.

Uss on nii ilus – ja nüüd on ta surnud. Muster vonkleb ta selja peal.

Kunagi ei siugle ta enam läbi rohu, ei peesita päikesepaistel, tema lapsed jäävad sündimata. Suured pisarad veerevad üle tüdruku põskede.

Ta läheb koju tagasi, nägu pisaraist kriim.

„Mis juhtus?“ küsib ema.

„Ta oli surnud,“ nuuksatab tüdruk.

„Kes?“ ehmatab ema.

„Rästik. Täitsa surnud.“

„Rästik?“

„Jah. Uss, noh.“

„Kus see rästik oli?“

„Tee ääres.“

„No näed, mis ma ütlesin, et siin on rästikuid. Ära enam sinna mine! Ma poleks tohtinud sind üksinda nii kaugele minna lasta,“ vangutab ema pead.

„Aga ta oli surnud! Keegi oli ta ära tapnud!“ hüüab tüdruk.

„Ah et surnud?“ imestab ema. „Ongi parem. Nüüd ei saa ta enam kedagi hammustada.“

Tüdruk jääb mõttesse. Ta pole emaga nõus.

„Ema, sina võid ju ka kedagi hammustada. Kas sind võib siis ka tappa?“ küsib ta natukese aja pärast.

„Mis juttu sa ajad? Mul pole ju mürgihambaid. Ja pealegi olen mina

inimene. Inimesed ei hammusta. Ussid hammustavad."

„Inimestel on küll mürgihambad. Ka emal. Mõnikord." Nii mõtleb tüdruk, aga ei ütle seda emale.

„Aga miks ussi võib tappa ja inimest ei või?" küsib ta valjusti.

„Ma ju ütlesin," pahandab ema, „et ussid hammustavad. Rästikumürk võib inimese tappa, kui ta kohe abi ei saa. Kui usse maha ei löödaks, võiksid inimesed surra. Usse ei saa inimesega võrrelda."

„Miks ei saa? Uss ju ka elab. Tal on ka hing..."

„No kust sa seda võtad?" pahandab ema.

„Kõigil on hing. Lilledel ja ussil ja..."

„Uss pole ju inimene, et millestki aru saaks. Uss on uss. Ta on ohtlik."

„Aga uss ju ei tea, et ta ohtlik on."

„Muidugi ei tea. Uss ei tea üldse midagi. Või kus meie teame, mida ta teab või ei tea. Ah, selle jutuga ei jõua me kuhugi," lööb ema käega.

„Uss ei tule ju meie koju meid hammustama," ei anna tüdruk järele. „Meie läheme ussi koju teda segama. Ta ei tea, et me sattusime tema lähedale kogemata. Ta ju kaitseb end. Ja nõelab ainult seepärast."

„Vaat sellepärast tulebki nad ära tappa. Uss võib sulle õue peale ka tulla. Meie juurde tuli, kui ma laps olin. Vanaisa võttis suure toika ja lõi ta maha."

„Miks ta ei lasknud ussil ära minna?" ahastab tüdruk. „Vanaisa oleks võinud ussile öelda, et siin pole tema kodu ja juhatanud ta metsa tagasi."

„Mis juttu sa ajad? Sa oled ikka imelik laps."

III

„Siis võiks ju ka inimese ära tappa, kui ta kogemata võõrasse kohta satub," jonnib tüdruk.

„Inimene ju mõtleb, aga uss ei mõtle," proovib ema kannatlik olla.

„Kust sa tead, et uss ei mõtle?"

„Tal on ju nii pisike pea," naerab ema. „Sinna ei mahu aju äragi."

Tüdruk jääb vait. Tõesti, ka tema ei tea, mis uss mõtles. Kas ta üldse mõtles? Kui ta elas, siis ta ju ka mõtles, sest kuidas ta muidu oleks teadnud, kuhu minna. Uss läks üle tee, aga ta ei osanud oodata, et tuleb auto ja talle otsa sõidab. Tema maailmas autosid ei olnud, seal olid putukad ja teised ussid ja muld ja liiv ja oksad ja taimed ja sipelgad...

Tüdruk jälgib, kuidas ema kartuleid koorib. Ta on kurb ja pettunud. Ema näib nii mõistmatu. Täiskasvanud ei taha muud kui lilli korjata ja usse tappa. Oh.

Kas inimesed olid ussidest paremad? Miks inimesed võivad usse tappa? Kuidas ussid ennast inimese eest kaitsta saavad? Nii palju on äkki küsimusi.

„Aih," kiljatab ema äkki. Ta on endale näppu lõiganud.

„No seda nüüd veel vaja! Mine otsi mulle sidet, sealt kummutisahtlist," juhendab ta tüdrukut, loputades haava linnast kaasa võetud pudeliveega.

Tüdruk teeb nagu kästud ja aitab emal näpu kinni siduda. Õnneks pole haav sügav ja veri jääb ruttu kinni.

Kui tüdruk õhtul magama läheb, on surnud ussi kuju tal ikka veel silme ees. Uss lebab teeveeres ja ümberringi lõkendavad lilled – nagu leinapärjad ussi kirstu ümber.

Unes ärkas uss ellu ja tal oli peas kullast kroon. Ta oli ussikuningas. Ussid pidasid ussilossis pidu. Nad põimusid kokku ja moodustasid suure liikuva ussipuntra. Usse oli äkki väga palju, neid olid kõik kohad täis. Hirmunult ärkab tüdruk üles.

IV

Kui tüdruk hommikuse pudruportsu on nahka pannud, teeb ema ettepaneku koos ümbruskonda uurima minna.

„Tuulutame end väheke," ärgitab ema. „Ta ei julge mind enam üksinda kuhugi lasta," vilksatab mõte läbi tüdruku pea.

Mõnda aega kõnnivad nad vaikides. Eelmisel päeval juhtunut ei meenuta kumbki.

Rada viib naabruses asuvas talust mööda. Avaras õues toimetab eakas naabrinaine, kes viipab tulijatele tervituseks.

Seda sõbralikku ja lahket naabrit tunnevad jalutajad juba varasemast ajast. Kord, kui tüdruk emaga linnast tulles suure vihma kätte jäi, oli naine nad enda juurde varju kutsunud.

Sealse pisikese elumaja köögis kuivavad ravimtaimede kimbud, teab tüdruk. Nende mõrkjas lõhn tulvas tookord tema sõõrmeisse. Lisaks on naisel säravad tumedad silmad, mis justkui temast läbi vaatasid.

Niipea kui naabrinaine ema kinniseotud näppu näeb, küsib ta, mis juhtus.

„Ah. Lõikasin näppu," kohmab ema.

„Kuidas see juhtus?" nõuab naaber. Äkitselt on ta tähelepanelikkus ise.

„Noh, rääkisime lapsega juttu ja ma ei vaadanud..."

„Ega te ei tülitsenud?"

„Ei, aga..."

Ussiloost kuuldes jääb naaber esiti vakka. Seejärel poetab, et tuleb ussisõnu lugeda. Siis saab näpp terveks.

„Kuidas ussisõnad käivad?" pärib tüdruk.

„Tahad teada?"

„Jaa," hõikab tüdruk.

Ema vangutab pead. Naaber naeratab ja kutsub tüdruku endaga korraks tuppa. Ema tahab tüdrukut keelata, aga ei saa sõna suust. Maigutab ainult.

Tüdruk ja vana naine on ära vaid mõne minuti.

Kui nad lahkuma hakkavad, ütleb naaber tüdrukule tasa: „Neid ei või niisama lugeda. Ainult siis kui vaja."

Kui nad tagasi jõuavad, jääb tüdruk õue peale kiikuma. Pomiseb midagi endale nina alla. Vahepeal ümiseb tasakesi laulda.

Õhtul voodis loeb tüdruk endamisi ussisõnu. Need voolavad tal iseenesest üle huulte.

Öösel näeb tüdruk unes, et teetolmus lebanud must uss ärkab ellu ja vonkleb terve ja rõõmsana teepervelt alla.

Hommikul märkab ta, et emal polegi enam näpp kinni seotud.

„Ema, kas su sõrm on terveks saanud?"

„Imelik jah, kuidagi ruttu paranes," nõustub ema. „Tavaliselt läheb tükk aega, enne kui kinni kasvab."

Tüdruk naeratab endamisi. Tema teab. Rästik on emaga ära leppinud.

Maailma saladus

Elas kord väike poiss, kelle nimi oli Teet. Teet ei erinenud teistest omavanustest poistest millegi poolest. Ta ärkas hommikul üles, pesi, riietus, läks kööki ja istus taburetiga kolistades laua taha.

„Kas sa vaiksemalt ei saa," pahandas ema. Aga ta oli juba tabureti häälega harjunud. See käis hommiku juurde. Pärast seda võis päev alata.

Natuke unisena jälgis Teet, kuidas ema pliidi juures askeldas. Siis ta sõi ja jõi, mis ema talle ette tõstis – tavaliselt putru ja piima. Vahel, kui emal kiire oli, tegi ta Teedule mõned võileivad ning andis väikese jogurti. Mõnikord sõi Teet helbeid või müslit, mida ta segas keefiri või piimaga. Siis läks poiss lasteaeda, kus tal oli mitu sõpra.

Õhtul tõi ema ta lasteaiast koju. Vahel, kui ema ei saanud, tuli Teedule järele isa.

„Minu päev läheb homme pikaks," hoiatas ema mõnikord juba eelmisel õhtul ja siis nad vaidlesid isaga, kelle päev vähem pikk on. Isa ohkas ja ütles, et hea küll, ta tuleb siis töölt varem ära.

„Kuidas päev läks?" küsis ema Teedult, kui nad koos õhtul koos koju läksid. Sama päris ka isa, kui tema juhtus Teedule järele tulema.

„Ei midagi erilist," ütles Teet nii isale kui ka emale.

„Mis teil täna süüa oli?" küsis ema tavaliselt veel. Teet vastas. Juhtus, et ta oli jõudnud lõunase menüü juba unustada. Küll oli tal meeles

see, kuidas ta lasteaia õues kasvavate puude otsas oravat nägi, aga kuna ema orava järele ei pärinud, siis ta sellest juttu ei teinud.

Isa ei küsinud rohkem eriti midagi. Vahel küsis ka, aga oli ise nii hajevil, et tal paistis olevat ükskõik, kas Teet talle vastas või mitte.

Kui nad koju jõudsid, riputasid nad joped varna ja panid kodurii-ded selga. Isa tegi teleka lahti ja ema vaatas midagi süüa. Pärast mängis Teet oma mänguasjadega ja isa-ema vaatasid telekast uudiseid. Siis vaatasid nad veel natuke telekat ja oligi jälle uneaeg käes.

Päevad veeresid. Teet kasvas suuremaks. Tasahilju hiilis temasse veider ja ebamäärane tunne – mingi rahutus, mis sarnanes pettumusega. Kas elu ongi selline, kogu aeg ühesugune, kiusas teda küsimus. Tundus, et kusagil peab olema midagi veel – midagi, mida tema ei tunne ega tea.

See tunne häiris ja segas. Teet ei saanud aru, mis see oli. Võib-olla igavus? Teet ei osanud sellele tundele nime anda.

„Ära näri mu hinge kallal," oli isa ükskord emale pahameelega öelnud, kui nad teineteisega nääklesid. Toona jäi Teet isa sõnade üle mõtlema. Kuidas sai kellegi hinge kallal närida? Närida sai nätsukommi või lihatükki, aga hinge? Kuidas saab millelegi, mida näha pole, hambad sisse lüüa?

Nüüd Teet mõistis. Tal oli endalgi tunne, et keegi närib ta hinge kallal. Kes? Isa ja ema selles süüdistada ei saanud. Nemad hoolisid Teedust ja soovisid talle head. Ometi tundis Teet, et midagi on puudu. Maailm justkui narritas ja kiusas teda. Maailmal on mingi saladus, mis on tema eest varjul, järeldas ta.

Kuidas saada saladuse jälile? Kuidas käituda? Kelle poole pöörduda? Miks isa ja ema seda tema eest varjavad? Vahest ei tea nemadki seda? Omavahel rääkisid nad ainult igapäevastest asjadest, vähemasti Teedu kuuldes. Ehk oli ka nende elu sama tavaline? Ja nad lihtsalt ei teinud sellest numbrit.

Või ei taha nad, et Teet maailma saladust teaks? Kui Teet isalt või emalt midagi küsis, kuulis ta tihti vastuseks: „Ah, mis sina sellest tead, oled veel liiga väike." Või: „Kasva suureks, küll siis saad teada."

See oli nii solvav, et Teet läks oma tuppa ja mossitas.

„Miks sa nii mossis oled?" päris ema varsti ukse vahelt – naerukil näo ja leebe häälega. Teet aga põrnitses põrandat või vaatas aknast välja.

"Kas tahad, ma ostan sulle kommi? Või jäätist?" meelitas ema.

Teet sõi nii kommi kui ka jäätist hea meelega. Aga kommid ja jäätis olid kah tavalised. Neid sai igast poest. Maailma saladusega polnud neil midagi pistmist. Teet sõi veel teisegi jäätise, nii et kõhus hakkas külm, aga ei aidanud seegi. Maailma saladus ei näidanud end talle ikkagi.

Ka televiisoris ei räägitud maailma saladusest. Teet proovis vaadata mõnda täiskasvanute jutusaadet või filmi. Need olid nii igavad, et ajasid une peale. Ühel õhtul, kui ema töölt tulemisega hiljemaks jäi, magas Teet koos isaga diivaninurgas magusat und.

„Miks sa poissi õigel ajal magama ei pannud?" kuulis Teet läbi une, kuidas ema isaga tõreles. Maailma saladusest ei teadnud ta endiselt tuhkagi.

Ühel õhtul, kui ema päev jälle pikaks venis ja isa Teedule laste-

aeda järele tuli, ei läinud nad koju, vaid külla isa sõbrale Jussile. Juss oli kunstnik, kes ei käinud tööl, vaid maalis päevad läbi ateljees pilte. Teedu isaga olid nad vanad sõbrad. „Me oleme pinginaabrid," patsutasid nad pärast paari pudelit õlut kordamööda teineteisele õlale.

Teet oli isaga ka varem Jussi juures külas käinud. Talle meeldis paitada Maksi ja Nurri, kes Jussi juures vaiba peal põõnutasid. Maks oli koer ja Nurr oli kass. Mõlemad olid ühtmoodi rahumeelsed. „Ühe pere loomad, teineteisega juba harjunud," naeratas Juss, kui keegi selle üle imestas.

Juss andis Teedule suure tüki paberit ja värvid ning soovitas tal midagi endale meelepärast joonistada. „Et poisil igav ei hakkaks," ütles ta isale. Seejärel läksid nad teise tuppa ja hakkasid arutama Jussi plaanitsetava remondi üksikasju.

Õhtupäike vaatas aknast sisse. Teet nihutas paberi otse keset valguslaiku ja jäi mõttesse. Mida joonistada? Midagi ei tulnud pähe. Teet vedas ühe joone, siis teise ja kolmandagi.

Ootamatult märkas ta, et on joonistanud suure silma. Ta vaatas seda mõtlikult, pea tühi.

Äkki näis Teedule, nagu oleks silm pilgutanud. Ripsmed, mida ta musta pliiatsiga hoolikalt, karv karva haaval oli joonistanud, liigahtasid.

„Tere, Teet," ütles silm ja pilgutas jälle. Kiiresti ja mitu korda järjest.

Teet ehmus. Kuidas saab üks joonistus selliseid trikke teha? Kas see on võlupliiats? Pliiats paistis olevat täiesti tavaline. Samasuguseid leidus lasteaiaski küll.

„Ära karda," ütles silm vaikse häälega.

Teet vaatas ehmunult ringi. Kes temaga rääkis?

„Ma tean sind küll. Sa otsid maailma saladust," kostis paberilt.

„Kust sa tead?" imestas Teet.

„Ma olen silm. Silm näeb kõike. Sinu mõtteid näen ma ka."

Teet ebales. Ta ei tahtnud sugugi, et keegi tema mõtteid näeb.

„Ma näen sind läbi. Sa lihtsalt jonnid," oli isa Teedule mõnikord pahasena öelnud, kui Teet isa sõna kuulata ei tahtnud. Isa olekust mõistis Teet, et päriselt ta Teedu sisse ei näinud. Ta ainult ütles nii, et poisi trotsi murda.

Aga see siin paberil pole ju isa, vaid silm.

„Tule mulle lähemale," ütles silm. „Vaata maailma läbi minu."

„Ma ei oska," pomises Teet.

„Proovi-proovi," julgustas silm. „Siis saad maailma saladuse teada."

Teet märkas, et ta ei kartnud enam. Hoopis põnev hakkas. Rääkiv silm! Keegi ei usuks, kui ta sellest jutustaks.

Poiss lähendas näo paberile, mille peale silm joonistatud oli. Ta tundis paberi lõhna ja kuulis krabinat. Muud ei midagi.

„Proovi veel. Kohe ei tulegi midagi välja." Silm oli kannatlikkus ise.

Teet pani oma silma paberi vastu ja... Ühtäkki täitis Teedu hinge tohutu rõõm – selline, mida ta varem polnud kogenud. Ta tahtis joosta ja hüpata, vaimustusest huilata. Hurraa! Ta oli näinud maailma saladust!

Siis kuulis ta, kuidas isa teda teisest toast hüüdis. Ta jättis joonistuse sinnapaika ja jooksis teise tuppa.

Isa vaatas talle tähelepanelikult otsa ja küsis: „Mis juhtus?“

„Silm, mille ma joonistasin, hakkas pilgutama. Ja rääkima ka. Ja siis veel...“

Isa vaatas poissi murelikult ja katsus ta otsaesist.

„Ega sa haigeks pole jäänud?“ Ent Teedu laup polnud kuum. Palavikku tal kindlasti ei olnud.

„Too see pilt siia,“ käskis isa. „Näita meile ka.“

Teet läks. Silm oli paberil alles. Aga ta ei pilgutanud ega rääkinud. Poleks pidanud temast juttu tegema, mõtles poiss.

„Väga salapärane silm,“ ütles Juss. „See võib rääkida küll.“

„Mis siin salapärast on? Kõige tavalisem silm,“ ei mõistnud isa.

Juss naeris ja silitas Teedul pead. „See tähendab, et sa joonistasid hästi. Kui sa midagi hästi teed, siis muutub see elavaks. Sa ju nägid, kuidas silm sulle pilgutas? Ja kuulsid, kuidas ta sinuga rääkis?“

„Ära aja poisile kärbseid pähe,“ manitses isa Jussi.

„Alati sa seda ei märka ega ei mõista. Ainult mõnikord,“ seletas Juss edasi.

„Sind oma naljadega,“ mühatas isa ja käskis Teedul end kojuminekuks riidesse panna.

Teet kõhkles. Maailma saladus tuleb ja läheb, mõtles ta. Näitab end korraks ja kaob. Juss on tark, tema teab. Tema ei arva, et väikesed poisid ei saa maailma saladusest aru.

„Sssaladus, see olen mina,“ venitas Nurr, kes poisile esikusse järgi tuli ja hüvastijätuks vastu tema sääri nühkis. „Ei, hoopis mina,“ õiendas Maks, kes oma musta niiske nina Teedule pihku pistis.

Mäed

I

Kaks mäge ärkavad hommikul, kui esimesed päikesekiired neid paitama tulevad ja õrnroosa valgus nende tipud endasse mässib. Nõlvade vahel orus laiub väike linnake, kus inimesed end tärkavas valguses igapäevastele käikudele sätivad. Mäed ringutavad laisalt nagu kaks iidvana meest ja vaatavad porisedes ringi.

ESIMENE MÄGI: Ennäe, inimesed on endale jälle paar maja juurde teinud.

TEINE MÄGI: Ja sõidavad majade vahel autodega edasi-tagasi.

ESIMENE MÄGI: Jälle on paar elektriposti püsti aetud.

TEINE MÄGI: Jälle uus kraav kaevatud.

ESIMENE MÄGI: Jälle uus pood ehitatud.

TEINE MÄGI: Näe, üks naine lükkab ostukäru. Näe, ütleb mehele, mida vaja osta. Võtame seda ja seda ja seda ka... See sai eile otsa.... Tee lõunaks seda... Jääb ehk homsekski...

ESIMENE MÄGI: Ah, mis sa neid nii palju vahid.

TEINE MÄGI: (Unistavalt.)Tahaksin ka poodi minna.

ESIMENE MÄGI: Mis sa seal teeksid?

TEINE MÄGI: Vaataksin, mis seal on.

II

ESIMENE MÄGI: (Pärast väikest pausi.) Ehitavad, muudkui ehitavad...

TEINE MÄGI: Mis neil muud teha.

ESIMENE MÄGI: (Porinal.) Kogu aeg midagi vaja ära rikkuda.

TEINE MÄGI: Ah, inimesed nagu inimesed ikka. Tahavad suuri maju ja kiireid autosid.

ESIMENE MÄGI: Tahavad süüa ja ilusaid asju.

TEINE MÄGI: Tahavad kuhugi sõita.

ESIMENE MÄGI: Sõidavad lennuki ja laevaga.

TEINE MÄGI: Sõidavad rongi ja bussiga.

ESIMENE MÄGI: Miks meie ei taha neid asju, mida inimesed tahavad?

TEINE MÄGI: Meil pole nendega midagi teha.

ESIMENE MÄGI: Me oleme niisama.

TEINE MÄGI: Me oleme niisama jah.

III

ESIMENE MÄGI: Igaüks tahab, et teda kiidetakse.
TEINE MÄGI: Tahab välja paista.
ESIMENE MÄGI: Tahab teistest parem olla.
TEINE MÄGI: Kas mina olen sinust parem?
ESIMENE MÄGI: Ära aja naerma.
(Mõlemad naeravad, nii et maa väriseb.)

IV

ESIMENE MÄGI: Nad muudkui mõõdavad üksteist – sina oled selline ja mina selline. Ja aina jagavad – see mulle ja see sulle.
TEINE MÄGI: Nad pole üldse rahul.
ESIMENE MÄGI: Nagu meie oleme.
TEINE MÄGI: Jah, nagu meie oleme.
ESIMENE MÄGI: Nad ei oska. (Ohkab.)
TEINE MÄGI: Kuidas nad ära ei tüdine?
ESIMENE MÄGI: Neil on kogu aeg nagu spordivõistlus.
TEINE MÄGI: Nagu jalgpall.
ESIMENE MÄGI: Anna aga pall ette ja juba nad jooksevad, ähh-ähh.
TEINE MÄGI: Hea, et meil pole vaja joosta.
ESIMENE MÄGI: Hea jah.

V

ESIMENE MÄGI: Näe, üks naine ootab last.
TEINE MÄGI: Ja teine sikutab lapsevankrit trepist üles. Tema mees pidi eile komandeeringust tulema. Aga ei tulnud.
ESIMENE MÄGI: Ta ei tulnud, sest ei saanud lennukile piletit. (Vaikib korraks.) Ta on hea mees.
TEINE MÄGI: (Pobiseb.) Hea mees, hea laps, hea naine... Kas mina olen hea mägi? Ähh-ähh... (Naerab.)
ESIMENE MÄGI: Inimesed on ikka imelikud.
TEINE MÄGI: Mõnikord kurjad ja kadedad.
ESIMENE MÄGI: Ja mõnikord valetavad üksteisele.

VI

ESIMENE MÄGI: Inimesed tahavad, et kõik nende moodi oleksid.
TEINE MÄGI: Nende moodi mõtleksid.
ESIMENE MÄGI: Nende keelt räägiksid.
TEINE MÄGI. Aga meie oleme mäed, mitte inimesed.
ESIMENE MÄGI: Me seisame kogu aeg ühe koha peal.
TEINE MÄGI: Me ei käi kusagil.
ESIMENE MÄGI: Aga näeme kaugele.
TEINE MÄGI: Näeme jah.

VII

ESIMENE MÄGI: Me oleme nii tavalised. Inimesed ei pane meid üldse tähele.

TEINE MÄGI: Nad ju käisid siin, mäletad?

ESIMENE MÄGI: (Elavneb.) Ah-jaa. Tahtsid meie otsas ronida.

TEINE MÄGI: (Mühatab.) Ajasid prahti maha ja koperdasid.

ESIMENE MÄGI: Ühel külmusid varbad ära.

TEINE MÄGI: Ja teine kukkus jääprakku.

ESIMENE MÄGI: Aga sest on palju aega möödas...

(Pikk paus. Üksnes valgus liigub mööda mäekülgi.)

VIII

ESIMENE MÄGI: Näitaks neile õige.

TEINE MÄGI: Näitame jah.

ESIMENE MÄGI: (Hoiatavalt.) Kuule, näitamine on inimeste sõna. Me ei näita midagi. Me oleme.

TEINE MÄGI: Näitame ikka küll. (Natuke riiakalt.) Väike vulkaanipurse?

ESIMENE MÄGI: (Rahulikult.) Eh, täna ei viitsi.

TEINE MÄGI: Ei viitsi jah.

IX

ESIMENE MÄGI: Ütleme veel midagi. Inimesed ju loevad meie juttu.
TEINE MÄGI: Ütleme jah.
ESIMENE MÄGI: Mina alustan. Või tahad ise?
TEINE MÄGI: Lase käia.
ESIMENE MÄGI: Meie tuleme Maa seest. Jagame tuld ja jääd.
TEINE MÄGI: Oleme Maa südamelöökide kaja.
ESIMENE MÄGI: Oleme muster Maa rinna peal.
TEINE MÄGI: Oleme Maa särk.
ESIMENE MÄGI: Oleme valvurid. Hoiame Maa peal korda.
TEINE MÄGI: Me mõtleme nagu mäed.
ESIMENE MÄGI: Ja räägime mägede keeles.
ESIMENE MÄGI, TEINE MÄGI: (Koos, ümisedes.) Oleme teie kodu, teie jõu allikas, teie elu häll. Teie emake Maa.
(Lõpp)

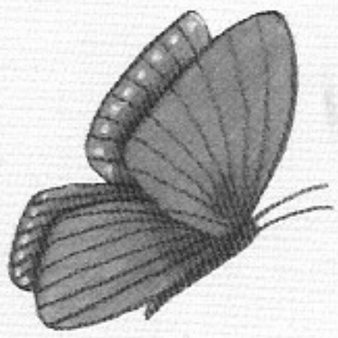

Taevaränd urid

I

Illuminaatorist paistis tumesinine taevas. Tähesilmad hiilgasid. Ümmargusest aknaavast kumav ilmaruum oli neid täis. Nad olid kaugel ja otsekui siinsamas.

„Ema, kuhu me läheme?“

„Me otsime teist merd. Läheme teise Maa peale,“ vastas ema.

„Kus see on? Kas me jõuame varsti sinna?“

„Jõuame, jõuame.“

Ema rahustav hääl. Ta muudkui korrutas seda. Aina seesama jutt. Ja lõputud hulgad tähti.

Olime lennanud kaua. Mitu ööd, mitu päeva. Ma ei jõudnud neid enam lugeda. Päevale järgnes öö ja siis tuli jälle päev. Nii oli see olnud Maa peal.

Maal näitas aeg ennast kord pimeduse, kord valgusena. Aeg oli seal üks – nii õhus kui ka vees. Erinesid vaid värvid, mille kaudu aeg Maa peale ilmus.

Vees oli valgus libisev, täis iseenda puhtaid peegeldusi. Päev oli seal sinine hämarik, öö mustjassinine ja pehme. Meie sinine vesi. Meie meri, meie ookean. Paigad, kus me elasime. Paigad, mis Maale maha jäid.

Kui päike peod avas, tantsisid valguse lapsed tema kiirtes. Ringutasime ja rõõmustasime. Õhk säras kuldselt. Vesi kumas.

Maal ei puutunud me päriselt taevaga kokku. Taevas jäi meie peade kohale. Vaatasime tihti igatsevalt taeva poole. Igatsuse nimi oligi taevas.

Mõnikord kulgesid meie päevad ühtlaselt tumeda taeva all. Siis oli ka igatsus tume.

Nüüd olime ise taevas, sulasime sellega kokku, rändasime selle sees. Olime lennul, minekul. Läksime läbi ilmaruumi. Läbi lõputuse.

Tähed kord lähenesid, siis kaugenesid jälle. Tähtede viirastuslik vaip laotus akende taha jäävas pilkases öös. Nad sööstsid valgusvihkudena meie peale, tulvasid meist mööda. Jätsime nad parvedena seljataha. Lõikasime neist läbi. Taevas meie ees lõhenes ja sulas taas kokku.

Muudkui sõitsime. Kuhu? Kas ema teadis? Kas isa teadis? Miks me Maalt lahkusime? Miks hülgasime kauase kodu?

Me ei saanud jääda. Meid ähvardas oht. Nii paljud meie seast olid juba hukkunud.

II

Me kasvasime sinises vees, valguse sees. Sinine selgus me ümber – sulasime sellega kokku. Olime veeolendid, vanad ja vilkad. Valgus keerles, jõud meie liikmeis pulbitses. Vesi väreles – ja meie ka.

Veest väljas olime nähtamatud. Kui liikusime inimeste linnades ja inimeste teedel, inimeste külades ja kogunemistel, ei märganud nad meid.

Toetasime neid, kus saime. Olime nende nähtamatu abivägi. Nad olid ju nõrgad. Neil oli vähe jõudu. Aga nad tahtsid liiga palju. Nad tahtsid üha rohkem.

Nad ehitasid masinaid. Nad puurisid Maa sisse augud. Nad haavasid Maad. Nad segasid Maa vere ja vee. Nad tahtsid püüda Maa vereringe oma voolikutesse, kasutada seda oma autode kütuseks. Nad tahtsid elada mugavalt ja hästi. Nad tahtsid elada meie arvel, Maa arvel, mere arvel, puude arvel, mägede arvel.

Nad vigastasid Maad. Alguses olid vaid väikesed kriimud Maa nahal. Need kasvasid ruttu kinni. Siis muutusid Maa haavad üha suuremaks.

Nad laskusid merepõhja. Nad pöörasid masinatega merepõhja segi. Nad tungisid mägede sisemusse, kaevasid kunstlikke kraatreid, tekitasid jõgedel veepaisusid.

Nad külvasid surma ja hävingut. Nende teed märgistas tühjus. Hukkusid linnud ja loomad, ussid ja putukad. Liblikad panid tiivad kokku ja surid.

Delfiinid nutsid, kui nende veri värvis vee punaseks. Erepunane meri ja mustade silmakoobastega mehed, kes välgutasid tapariistu. Taevaski delfiinide kohal nuttis, saatis alla raskeid piisku. Ehmunud taevas, sellist polnud ma veel näinud.

Nad röövisid ninasarvikutelt sarved, tõmbasid krokodillidelt nahad. Loomakorjuseid oli savann täis. Jõevesi haises. Nad tõmbasid okastraadid loomade rännuteele ja loomad surid, tuhandete kaupa. Nad tapsid ka üksteist, silmagi pilgutamata.

Nad püüdsid kalaparved võrkudesse ja viskasid nad laevatrümmidesse surema. Kalad roiskusid, sest külmutusseadmed ei töötanud. Siis viskasid nad surnud kalad merre tagasi.

Nad röövisid Maa paljaks. Nad pilkasid Maad. Nad hävitasid, kurnasid, ahnitsesid, olid omakasu jahil, alalõpmata. Nad ründasid metsi ja mägesid, et kaevata maakamar lahti. Nad sukeldusid ookeanidesse, et paigaldada sinna torusid.

Kõik surid. Minu armas Vaal, kes pahistas vahvaid veejugasid taeva poole; suured kalaparved hõljusid vees, valged kõhud taeva poole. Kõik kustus, kattus häguse musta kihiga. Meie kallis meri muutus Surmaveeks.

III

„Tule, Siri!" hüüdis Gaudi ja sukeldus vahusesse vette. Talle meeldis lainetes möllata. Ja mulle meeldis ka.

Gaudi, kuhu sa jäid? Kuigi mu huuled on tummad, kutsub mu süda sind ikka. Gaudi, kuhu sa jäid?

Gaudi, sa olid mu sõber. Meie saledad liikmed pulbitsesid mängulustist. Meie naer oli nakatav.

Gaudi jäi Maale maha. Õieti polnud see enam Gaudi, minu sõber Gaudi, kellega koos ujusime keset kalaparvi, sõitsime delfiinide seljas, hõikasime teineteist. Luikasime lõbusalt, naljatasime, pritsisime teineteist puhta sinise veega.

Siis tulid tormipilved ja su silmad sulgusid. Sa jäid pimedaks,

Gaudi. Su silmadest, Gaudi, said mustad pilud. Sa ei näinud enam. Mustmees rebis sult südame rinnust ja röövis silmadki peast.

Gaudi, kes valas su silmad sulatõrva täis?

Kallis Gaudi, sinust sai sõdalane Mustmehe väes. Õõnesolend, Mustmehe *zombi*, tema tinasõdur, tema käsualune.

See juhtus ootamatult, keset vallatusi. Me kumbki ei märganud mööda laineharju ligi hiilinud Mustmeest. Ropsti, tõmbas ta Gaudi eemale. Kõver käsi kiskus meie teineteisesse klammerdunud sõrmed lahti.

Mustmees haaras ka minu järele, aga olin temast väledam. Üksnes mu juuksesalk jäi tema pihku.

Kui Gaudi tuikudes tagasi tuli, polnud tal enam silmi, elavaid silmi. Ta oli kui tuhm nukk. Pimedus laskus tema liikmeile.

Meresina haihtus, tema nahk hallines – ta justkui suri.

Ta ründas nüüd kõiki, kes ette jäid. Ta trampis korallidel, lömastas merekarpe, kiskus mererohtu küüntega puruks. Kalad põgenesid ta eest.

„Ma olen maailma valitseja," röökis ta. „Ma olen kõige tähtsam! Vaadake mind! Kartke mind!"

Me ei saanud Gaudit aidata. Kuigi tahtsime.

„Ulata mulle käsi, Gaudi!"

„Pinguta õige väheke, Gaudi!"

Hüüdsime Gaudit, keelitasime teda. Aga ta ei kuulnud, ei pannud enam kedagi tähele.

Gaudi oli kõik unustanud. Minu, oma nime, meie rahva. Veri tema

soontes tardus, muutus mustaks kiviks. Maa oli täis musti surnud kive – Mustmehe sõdalaste kalmistuid.

„Pime poiss, ulata mulle käsi," anusin meeleheites. Kuid mu hinges oli juba lein.

„Siri, jäta," ohkas ema.

Gaudi ei kuulnud ega näinud. Me ei saanud teda päästa. Elu lahkus temast.

Mul oli kahju Gaudist. Ja kahju meie rahvast, kes pidi põgenema.

Matsime Gaudi liivaluitesse.

IV

Taevasse tõmmati tormitekk. Taevas lainetas must meri. Üles, taeva äärde ilmusid mustad lained, mis tormasid siiapoole. Must kosk kohises, kattis taeva.

Nägin tormitaevast ikka ja jälle oma silme ees. Enne kui kõik juhtus. Panin silmad kinni ja see pilt ilmus uuesti. Rulluvad pilvelaamad ähvardavalt madalale kukkunud mustas taevas.

Mustad pilved nagu tulekahjusuits. Nagu oleks seal, silmapiiri taga, plahvatanud hiiglaslik naftapuurtorn või asfalditehas. Must kosk kohises. Mustad pilved tuprusid, katsid valguse, katsid päikese. Mu silmad täitusid pisaraist.

Torm tuli, lähenes. Lained uhasid. Pahisev pime palakas vajus meile peale. Taevamardused tantsisid, välgutasid küüsi. Küüned siuhkle-

sid nagu mustad mõõgad. Must kuningriik, see oli siinsamas. Nägin seda unes.

See vaevas ja räsis mind. Rääkisin sellest emale. Ema tõsines. Tema juba teadis. Ka tema nägi tormitaevast. Mulle ütles ta seda hiljem.

„Mis silmad need minus on, mis näevad?“ küsisin endalt.

Ühel päeval plahvatas inimeste naftajuhe, katkes nende voolik. Tuli kattis ookeani kohal olev taeva ja vee all voolas nafta merre. Kobrutades, pahinal.

Maa veri määrdus. Taevas langes kohinal alla. Tuul tõusis, tõstis laineid ja liigutas õhku. Välk sööstis ja sähvis. Äike möllas, meri tormitses. Must ja punane segunesid. Tuli ja veri. Maa must õli ja suur sinine vesi, need ei sobinud kokku. Punane plahvatus. Punane taevas. Must pilv tõusis. Ja jäi.

V

Inimene ütles, et tema ei tea. Et tema pole süüdi. Et õnnetu juhus. Et teeme korda. Et püüame. Aga must vesi muudkui tuli. Loksus ja lainetas. Meie kodud hävisid.

Pidime ära minema. Jätma Maa ja sinise ookeani. Kõik need lendkalad. Helkivad ööpilved. Ja virmalised poolustel. Ja lumised mäed. Ja loojanguvalguse. Õhtuse helenduse pilvis. Valguse sameti. Merikilpkonnad ja morsad. Hülgelapsed. Rohukonnad. Linnud, kes surid, mõistmata, miks.

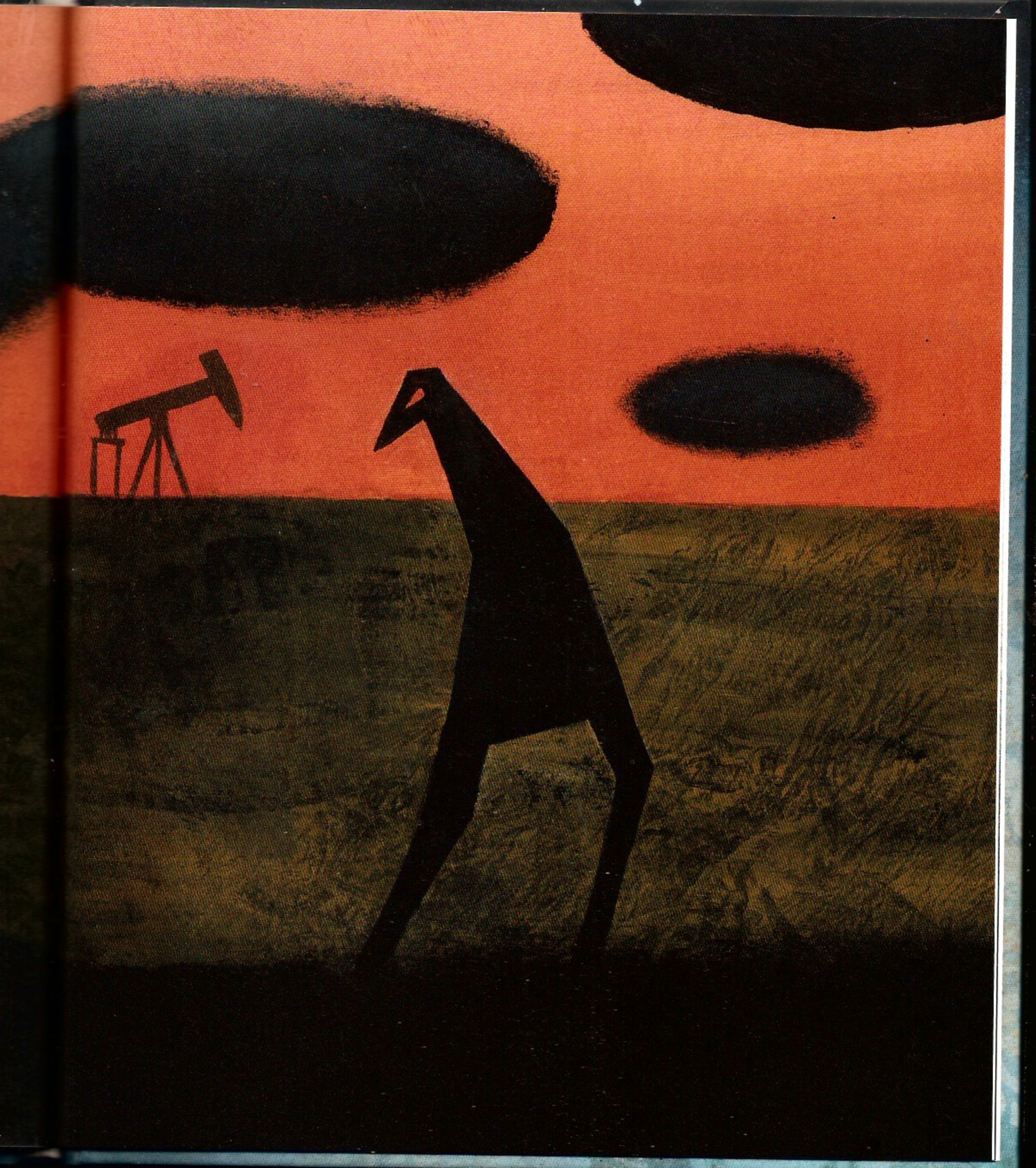

Kõikjal vedelesid korjused ja lendasid kärbsed. Inimeste jumal oli kärbeste jumal. Kärbsed tulid siis, kui oli valatud verd. Kui liha mädanes. Kui oli võetud kellegi elu. Mustas Kuningriigis hõljusid mustad kärbseparved. Nemad, ainsad ellujäänud.

Miks inimesed nii tegid? Nad ei näinud enam. Nende silmad kasvasid kinni, muutusid mustadeks piludeks. Neisse asus elama Mustmees, Musta Kuningriigi valitseja.

Kile metall karjus, kui nad sõjatehaseid ehitasid, tanke kokku keevitasid. Keemikud katsetasid üha uusi lahuseid, ehitasid üha suurema purustusjõuga pomme. Mürk auras. Džinnid varitsesid. Tuut-tuut, sõitsid lapsed kodustel vaipadel mängurongidega. Maa sisemuses suurenesid Mustmehe sõjalaod.

Inimeste silmade asemel sõitsid mustad paadid. Valgus jäi neisse lõksu ja suri. Mustmehe väesulased, neid oli üha rohkem.

Me parandasime nii palju, kui saime, elustasime nii palju, kui saime. Aga meie jõust jäi väheks. Meil polnud enam puhast vett ega sinist taevast.

Meie kodu hävis. Söestus. Kleepis. Mustast plastist koosnev maa ja meri, suured surnud alad – meil polnud enam kohta, kus elada. Teadsime, et peame lahkuma.

Imelik, Mustmehe vastu me saime, aga inimeste vastu, kellel oli Mustmees südames, me ei saanud.

Meie kallis Maa oli muutunud Mustaks Kuningriigiks. Kui kahju meil temast oli.

VI

Vahepeal moondusime me liblikateks. Õrnsinisteks taevastiibadeks. Lendlesime, kogunesime kobaratesse. Valmistusime ärasõiduks. Nii, liblikatena, oli meil lihtsam.

Meid oli palju, me kogunesime puudesalude varjus. Õhk oli meist siniudune. Imestasin, kui palju meid oli. Olime kui lilled, õrnad kroonlehed kastepiiskades pärlendamas. Taevasinised, taeva värvi, taevast tehtud.

Olime veeliblikad. Veeudust, veeaurust. Nagu veepilved, suured ja väikesed. Ujusime vees ja hõljusime taevas.

Lendlesin mahajäetud taluõuede kohal. Lehvisin nagu väike hele rätt. Nagu salaja heisatud leinalipp. Hüvasti!

Mulle viirastus ikka Gaudi. Gaudi surnud silmad. Mustmehe heidetud tühjuse ling nööris kinni tema kõri. Mustmehe peibutav sosin hukutas ta, õrnakese. Gaudi süda muutus mustaks kiviks ja tema sisikond tumedaks traadiks.

Miks Mustmees Gaudist nii kergesti jagu sai? Tühjuse ling, see on ju ainus Mustmehe relv. Ja tühjuse keel – seda polegi olemas.

VII

Taevasõidukid laskusid sahinal. Suured ja uhked, liuglesid nad stardipaigale. Taevaelanikud saatsid need meile vastu. Et saaksime Maalt ära sõita. Torm vaikis, kui nad tulid. Siidine, soe valgus säras nende sees.

Taevaliblikate lennuväli, kus see oli? Ei kuskil ja siinsamas, ütleksid inimesed. Nemad meid ei näinud.

Vaikus lookles, laskus. Mustad kivid lõid lainetama. Mustad kivid sulasid, mustad pisarad nõrgusid.

Läksime mitmete lennumasinatega. Mahtusime sinna kõik – mehed, naised, lapsed. Imikud, kes hiilgasid nagu väikesed tähed. Noorte siredad, sinised, painduvad kehad. Armastuse mahe helendus vastselt kohtunute ümber. Valged, õhukesed vanainimesed. Nemad, kõige targemad meie hulgast. Minu vanaema, oh, temagi oli seal. Ja vanaisa ja tädid-onud, nende lapsed... Ja meie kõikide lapselapsed, kes sünnivad juba seal, kus pole enam Maad.

Olime Maa peal olnud kaua. Meie, veerahvas, vanad ja noored. Nüüd rändasime ära, taevasse. Olime nüüd taevainimesed. Purjetasime taevastel vetel.

Taevas oli nii vett kui õhku. Ja valgust – salavalgust, mis meid täitis ja elustas.

Meie lennumasin libises läbi õhu, läbistas eetri. Vaiksel suminal töötasid pardaregulaatorid.

Meil oli sõit sees. Sõit sees – nii ütlesid inimesed rahutuse kohta. Rahutus oli neile loomuomane. Rahu mitte.

Me otsisime Rahu maad. Tahtsime sukelduda Rahu ookeani. Rahu vette.

Tähed sätendasid. Öö valgustas. Valgus langes ja läbistas. Tee, mis tuli veel läbida, oli pikk.

Taevas, mida sa meile tõotad? Kus saab olema meie riik?

VIII

„Valmistume maanduma," kohises ühel hommikul kuularitest komandöri mahe hääl.

Öö jäi seljataha. Valgus illuminaatorite taga läks üha tugevamaks, heledamaks, suuremaks. Missugune ilu!

Juba enne maandumist tabas mind imelik tunne – justkui oleksin sellel planeedil kunagi olnud, lapsena. Aega siis ei olnud, seda tean küll.

See ähmane teadmine tugevnes üha. Nagu oleks mälult langenud kate või loor. Ja südamesse hoovas Maa peal tundmatu rahu.

„Ema, kas pole see mu sünnipaik?" pärisin. Sõnad veeresid huulilt nagu väikesed pärlid.

Ema noogutas tummalt.

Mis imeline paik. Mis imeline sõna. KODU.

Oleme siin nüüd mõned päevad olnud. Ütlen ikka päevad, kuigi siin pole aega, mida päevade-öödega mõõta. Siin pole tunde ja minuteid. Siin maksab vaid valguse mõõt.

Kus see paik asub, tahate teada. Seda paika te ei tunne ega näe. Siia ei saa te tulla.

Ütlen vaid, et see on valguse planeet. Siin langeb valgus kõikjalt. See on ere, ent ei pimesta. Hõljume tasa tüünetes, tuuletutes vetes. Mahe valgus mässib meid endasse.

Kõneleme valguse kingitud keeles valguse sõnu. Sõnad hõljuvad ja helendavad. Sõnade sädelevad keed ripuvad me vahel.

Helendame ka ise, kiirgame kuldselt. Kui tahame, lendame valgus-kiirul – nagu virved kõikjalt tulvavas valguse voos.

Igatsen vahel Maa järele, tunnistan. Siis tõstan pilgu üles. Kusagil seal, taeva sügavuses, sirab Maa. Seal on mäed ja mered, päikesetõusud ja -loojangud. Värvid, mida siin ei ole. Ja lõhnad, mis on siiani sõõrmeis. Puhta ookeanivee lõhn. Värske mulla lõhn, pärast äsjasadanud vihma. Samblase metsaaluse lõhn.

Tunnen puudust ka Gaudist – tema nakatavatest naljadest, lõbusatest hõigetest, mis kajasid päikeses sillerdavas vees kaugele. Siin on vaikne, vägagi.

Küllap tuleme ükskord Maale tagasi. Siis kui te Mustmehe minema peletate. Nälg valguse järele – see ju ei kao. See on ometi hinges.

IX

Olen mõtetes tihti Maa peal. Ma pole seal Siri, vaid taevastiib, väike õrnsinine liblikas. Tantsin suveöiti soodes ja rabades. Lehvitan taevaseid tiibu. Mu kauge ja kaunis Maa.

Kui taevastiivad pärast päikeseloojangut udu sees hõljuvad, siis näete ka mind, Sirit. Ilmun teie silmade ette. Näitan ennast vargsi, põgusalt, vilksatusena. Toon teile tervitusi. Läkitan teile sõnumeid. Õpetan teile valguse keelt. Säran kui kastepiisk. Ahoi.

Te ei näe mind, ütlete. Vaadake veel. Olen teie silmade taga. Elan teie südames.

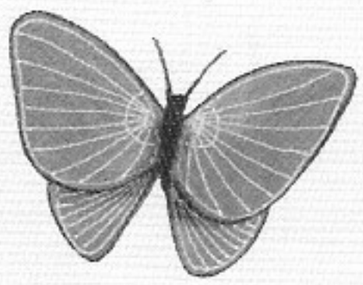

„Taevaränd urid ja teisi jutte“ on mõnevõrra eriline lastejuttude kogumik, mille astmelise ülesehituse taga on püüd tuua ühe raamatu lugejaskonda korraga mitmes eas lapsi, arvestades nende ootusi ja arusaamise taset.

Need lood on pühendatud elule laiemalt, sest kõik meie ümber on elav. Kõigel on hing, kõigel on iseloom, kõik tunneb ja mõtleb. Maailmal on silmad.

Ja ma ise olen salakesi kindel: kõik lood, mis selle raamatu kaante vahele on koondatud, on olnud juba varem kusagil võlumaailmas olemas ja mul on olnud vaid õnne need lugejate ette tuua.

Autor

www.raamat24.ee

9 789949 502141